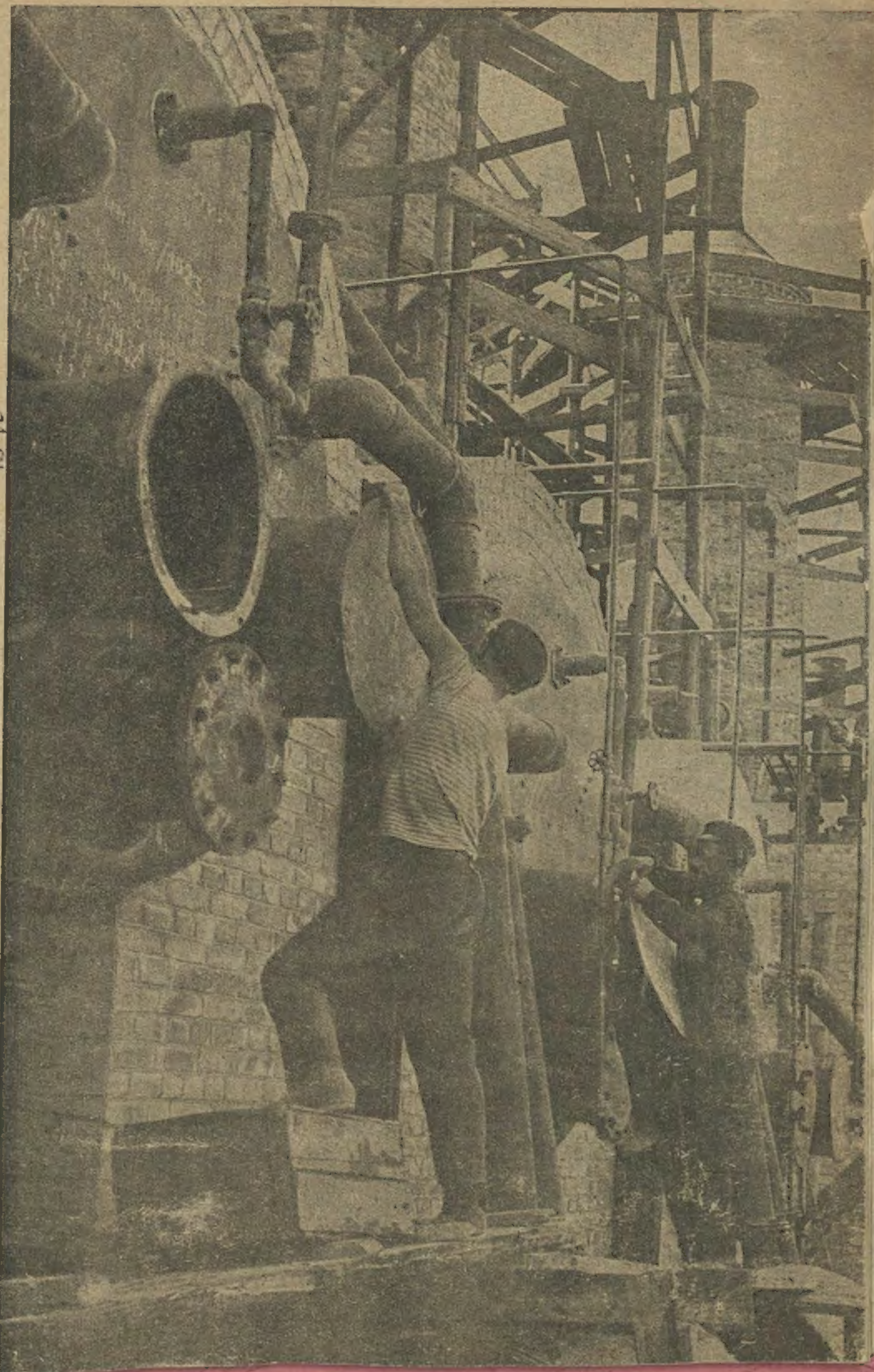

12195

ЧЕРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

Ба 1540

А
УСЬ
УСЬ
2, 7-4
ЕСТНІ
ПЕХ

1931
ЛЮТЫ

4

З М Е С Т:

Тарас Гунча
НЕ В ТАГО КАНЦА апазданьне

А. Рэзак
Селькоран верш

В. Яхадзіўскі
МЕСЯНЖОВЫ ПАЖАР вершы
за Індустрыю

Баз. Руманов
КОМУНАРЧЫ НА ПЕРАМОЖНЫМ
ШЛЯХУ вершы

Максім Яўжанін
КОУВАНКА верш
з Усёвсёларускі

Л. Рэйчук
ФАКТЫ-УПАДАТКІ
НА ДАУМОНАХ

Юр. Лёвонен
ДЗЕНЬ У РАТАМЦЫ верш

А. Вальдэмарскі
ГАНЕЗІЯМ І ЯГО КЛІСЬВАННЯ
СУТНАСЬЦЬ вершы

А. Рэзак
ФАБРЫКА - ШКОЛА

НА ЧУЖЫНІ вершы

12195

Пролетары ўсіх краін, алучайцеся!

Л Ю Т Ы 1931

БИБЛИОТЕКА
ГОС. ИРКУТСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА

А. Д. Р. А. С.
РЕДАКЦИЯ
САВЕЦКАЯ, 69
Тел. № 17-09

4

Старшыня Савету Народных Камісараў і Савету Працы
і Абароны Саюзу ССР В. М. МОЛАТАЎ (Сікрабін)

Да ўсесаюзнага
З'ЕЗДУ САВЕТАЎ

Дзяржаўная
бібліятэка
БССР
№ 7. І. Акіма

Не з того канца

Малюнкi Я. РАЗНАВА

Апавяданьне ТАРАСА ГУШЧЫ

ХМУРЫ асеньні дзень-інвалід саступаў месца шумнаму гараджоўму вечару. Тысячы людзей жывым патокам залівалі, вуліцы і пабiтця, як воспаю, ямамі тротуары, дзе так лёгка аступіцца, ускочыць у калдабан і выкруціць ногі або насадзіць на галаву ёмкую шышку. У гэтым цёмна-шэрым людзкім патоку траляваў і малады пісьменьнік з чацьвертай катэгорыі, нясучы ў сабе тэму, плян і мэтоды яе распрацоўкі.

І вось-жа здараюцца часамі такія гісторыі з людзьмі, калі яны ідуць рознымі дарогамі, і раптам гэтыя дарогі перасякуцца ў якім-небудзь пункце, перакрываюцца, а вынікам такога перакрываўняння бывае з імі таі ці іншая праява.

Так было і з пісьменьнікам Чацьвярцінскім. Апроч яго ўласнай пісьменьніцкай дарогі, тут перасяклася яшчэ дарога двух рабочых і літаратурнага крытыка Ляшчоткіна. Пісьменьнік, як наказвае і само слова, пісаў. Крытык, вядома, крытыкаваў, накіроўваў мыслі пісьменьніка на правільны шлях. Пры гэтым ён глыбока ўздыхаў, што ў нас няма марксысцкай крытыкі, забываючы аб тым, што такімі ўздыхаваньнямі ён зьніжае вартасць сваё ўласнае крытыкі. Для пісьменьніка-ж горш за ўсё было вось што: крытык адвёў яму чацьвертую катэгорыю пісьменьнікаў. І пісьменьніцкая і царэкопаўская катэгорыі чацьвертага вымеру аднакава прыкры для чацьвярціншчыкаў.

„Трэба вылезці з гэтай паганай катэгорыі“—сказаў сам сабе Чацьвярцінскі і стаў думаць, як гэта зрабіць. Ён успомніў Ляшчоткіна і, кіруючыся яго крытычнымі трэбаваньнямі, намеруўся даць у сваім новым апавяданьні тып рабочага і паказаць яго быт. А каб апавяданьне мела большую жыццёвую праўду і мастацкасць, то трэба дасканала выверыць той аб’ект, аб якім ты хочаш пісаць. Вось гэтая мэта і кіравала цяпер Чацьвярцінскім.

Параўняўшыся з кіно „Чырвоная Зорка“, Чацьвярцінскі ўважна павярнуў галаву налева, каб ня мінуць тае эксперымэнтальнае лябараторыі, дзе ён і думаў пачаць вывучэньне свайго аб’екту і дзе быў намалёван дзябелы кухель з пеністым півам.

Нізкая, цёмная, сырая, халодная, брудная, сьмярдзючая, працятая дымам і ўсялякімі чалавечымі парфумамі піўнушка была набіта бітком. Усе столікі былі густа аблеплены народамі самых розных катэгорый. Сухі, высокі прыказчык і нізкая, тоўстая, як кухель, прыслужніца стаялі за доўгім сталом, не ўпраўляючыся адкаркоўваць бутэлькі. Пад шкляннымі рамамі на гэтым стале маркотна ляжалі сухотнікі-тараны, селядцы, хлеб і тоўстыя скруткі кілбас, напамінаўшыя сабою гіганцкіх чарвякоў, загорнутых у дубовую кару.

Сакаліным вокам акінуў Чацьвярцінскі піўнушку. Вольнага месца ня было, а той малюнак, што раскрыўся перад яго зрокам, проста напрошваўся на палатно. Кожны столік і кожная група яго вышывак мелі сваяасабліваю адзнаку і сваё хараство. Асобы, выпаўніўшыя тут сваю праграму процантаў на пяць-

дзсят, вялі сябе даволі дынамічна, жыва і весела. Яны голасна гаварылі, махалі рукамі, выстаўлялі сабе з геройскага боку, пазіралі на пустыя бутэлькі, рабілі кароткую нараду і пасылаі па новыя кадры. Тыя-ж, што ўжо падганялі сваё заданьне к канцу, сядзелі паўра, спусьціўшы на стол голавы, як-бы збіраючыся нарысаваць носам проект нейкага будынку. Язык іх варочаўся цяжка, налягаючы на літару „р“. Адным словам, гэта былі людзі, аб якіх можна сказаць словамі аднаго жартаўніка: „Чырвоныя па форме і вясёлыя па зьмесьце“.

II

Некалькі хвілін Чацьвярцінскі стаяў, разглядаўся. У глыбі піўнушкі, у прыхаваным кутку, сядзела за столікам двое сьмярдзючых лет мужчын. Ён адзежа, рухі, маверы і ўсё іхняе аблічча казалі Чацьвярцінскаму за тое, што гэта—рабочыя ад станка, тое, чаго і шукаў пісьменьнік. Дзьве пустыя і дзьве поўныя бутэлькі сьведчылі аб тым, што выпіўка была толькі ў самым пачатку. Але калі-б Чацьвярцінскі зірнуў больш уважліва на вясёлыя твары двух прыяцеляў, то ён лёгка прарэкаўся-б у сваёй памылцы.

— Таварышы! Можна да вас прысуседзіцца?—як толькі магі далікатна ветла і пачціва залытаўся Чацьвярцінскі.

Абодва прыяцелі разам паднялі вочы на пісьменьніка. Першы з іх, што сядзеў бліжэй, шырокі, чарнявы, наўперад акінуў поглядам суседнія столікі. Відаць, ён хацеў сказаць, што там ёсць вольныя месцы. А як гэтых вольных месц не аказалася, то ён даволі сьмелымі пласунуўся і не сказаў нічога. Другі высокі, бялявы, наадварот, зірнуў на пустыя пісьменьніковыя рукі і сказаў:

— Суседства то яно, суседства... Чацьвярцінскі тым часам падсунуў крэсла, заняў месца і зараз-жа адказаў бяляваму:

— Думаю, таварышы, на суседства мае наракаць ня будзеце.

І з гэтымі словамі шпарка паімчаўся к буфэту.

— Што гэта за ён такі?—бурынуў чарнявы, сурова і падазрона глядаў на пісьменьніка.

— От... Хлопец... пабачым...—па-пряміравану заўважыў бялявы.

— Ці яму сапраўды не знайшлося месца ці ён проста падсеў з якою-небудзь самакрыткаю?

— А ліха яго бяры! Прынясе піва, дык вып’ем... Ня ўсё табе роўна?

— Вып’ем, а ня вып’ем, дык вон выпрам,—з філзофскім спакоем эгзэзіўся чарнявы.

У адным не памыліўся Чацьвярцінскі: чарнявы, Грабенік, бялявы, Тулайка, сапраўды лічыліся рабочымі з зводу. Грабенік віч значыўся ў графе прагульшчыкаў, а Тулайка моў слава лятуна.

— Калі суседзьмі сталі мы, то суседкамі пяхай будучы бутэлькі,—так сказаў Чацьвярцінскі і паставіў на стол шасьці бутэлек піва.

... У цёмна-шэрым натоўпу траляваў і малады пісьменьнік...

— О! — пахваліў Тулайка, — гэта сказана добра.
Чацьвярцінскі зараз-жа наліў піва суседзям і сабе.

— Чаму я, таварышы, папрасіўся ў вашу кампанію? — загаварыў пісьменьнік, каб бліжэй азнаёміцца з суседзямі і завесці з імі гутарку: — па-першае, усе сталы заняты, а па-другое, сядзець аднаму ў наш час колектыўнага жыцця і высокіх тэмпаў — проста вязучна і, па-трэцяе, вы мне спадабаіся, бо вы — рабочыя...

Гранкевіч і Тулайка чуць-чуць заварушыліся, як людзі, чые імя праслаўляюць, а Чацьвярцінскі казаў далей:

— З рабочымі-ж мне хочацца пазнаёміцца блізка, увайсці ў іхняе жыццё, думаць іхнімі думкамі, пазіраць на ўсё іхнімі вачамі...

— І праціць, — Гранкевіч падняў на Чацьвярцінскага ўжо трохі мутнаватыя вочы і замест далейшых слоў пачаў махаць рукою, а потым гутарку рукі змяніў словамі:

— Іхнімі ррукамі? — а ў гэтых словах чулася ня то згода, ня то злая насмешка.

— І супроць гэтага нічога ня маю, — згадзіўся Чацьвярцінскі.

— На завод думаеш паступаць? — пацікавіўся Тулайка.

— Не, ня то што-б паступаць, але рабочымі наогул цікаўлюся: рабочыя — гэта тая галоўная, асноўная маса, якая пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі адыграе важнейшую ролю ў будаўніцтве сацыялізму. Рабочыя гэта — соль зямлі.

Гранкевіч і Тулайка скромна апусцілі вочы, прычым першы з іх незаметна штукнуў прыцяцеля нагою, што азначала: «Дзяржы вуха востра!»

— А сам-жа ты хто? Якую должнасьць займаеш — запытаў шкаўны Тулайка.

— Я — пісьменьнік! — горда прагучэла гэта слова ў ціхім кутку смярдзючай піўнушкі.

Гранкевіч і Тулайка дрогнулі.

— Гэта што ў насценных газэтах пішуць? — занепакоіўся Гранкевіч, а Чацьвярцінскі сарамліва казаў:

— Ну, калі здарыцца такі выпадак, то і пісьменьнік піша ў насценнае газэце, але ня гэта яго асноўная роля. Ён піша вершы, песьні, апавяданьні, романы, — адным словам — кнігі, зарысоўвае сучаснае жыццё, людзей, дае іх партрэты, выводзіць тыпы і ў такім пляне, каб усё гэта дапамагала сацыялістычнаму будаўніцтву... А можа, таварышы, закусім чаго?.. Да што я пытаю!

Пісьменьнік зноў папёр да буфэту, а Гранкевіч і Тулайка зірнулі адзін на аднаго, абмяняліся думкамі.

— Дае партрэты, выводзіць тыпы! — многазначна паківаў галавою Гранкевіч і задумаўся, апусціўшы галаву, а потым стукнуў кулаком.

— Я табе такі выведу партрэт, што ты і сам сябе не пазнаеш.

— Кінь ты! — заступіўся за пісьменьніка Тулайка: — хлопце добры, паганарыць любіць... Ну, вяхай сабе піша!

— Піша! Так табе напіша ў газэце, што пальцам на цябе будзе паказваць.

— Адкуль ты ведаеш, што ён пра цябе напіша?.. Наадварот — можа якраз напіша ня так, як ты думаеш.

— Ш!.. дзяржы пяцігодку ў чатыры гады і больш — ні мур-мур! Да стала падыходзіў Чацьвярцінскі, пралусьпіўшы наперад прыслужніцу з талеркаю ў руках і з відэльцамі.

Налілі шклянкі. Стукнуліся. Выпілі. Выцерлі губы і вусы. Сталі закусваць.

— Становішча рабочых, на колькі я ведаю, паляпшаецца ў сувязі з павышэньнем іхняй прадукцыі і працоўнай дысцыпліны.

— Што паляпшаецца, то паляпшаецца, — пацьвердзіў Тулайка.

— А скажэце, як шырока практыкуюцца ў вас сацыялістычныя методы работы?

— Практыкуюцца шырока! — казаў Гранкевіч і прыціснуў кулаком стол.

— Есьць у вас ударніцтва?

Гранкевіч уражалеў, аб чым ідзе гутарка. Глынуў кусок селядца, зноў згарнуў кулак і ўжо цвёрда адрапартаваў:

— Ударніцтва, соцпаборніцтва, брыгады, вытворчыя мапёрры — практыкуюцца!

— І свэрэжныя прафінпляны, — дадаў Тулайка.

— І прромфінпляны.

— А колькі, так от, у сярэднім выганяе рабочы на вашым заводзе?

— А гэта, браце, як хто працуе. Больш зробіш, больш выганіш — нейтральна зазначыў Тулайка.

— Я калі завічуся, па-ударніцку, то выганяю... ррублеў трыста! — пусціў пылу на ўсякі выпадак Гранкевіч, згортаючы кулак.

...Чацьвярцінскі паставіў на стол шэсьць бутэлек...

— Ну, але-ж і прагулы бываюць на заводзе?

— Ад такіх элемэнтаў і опартуністаў мы ррашуча адмяжоўваемся, — не маргнуўшы, адрэзаў Гранкевіч, згарнуўшы два кулакі.

У такіх прыблізна гутарках праходзіў час. А за гэты час Чацьвярцінскі яшчэ разы два адлучаўся да буфэту. Тады прыяцелі падміргвалі адзін аднаму, не адступаючыся ад свайго тэзісу — дзяржаць вуха востра. Гутарка, як паказалася пісьменьніку, вялася ў атмасфэры таварыскай згоды і ўзаемнага разуменьня. У яго галаве, хоць у ёй і шумела, складаліся пляны абрысоўскіх персанажаў апавяданьня, прыходзілі вельмі трапныя мысьлі, ахінаючыся ў дасканалыя слоўныя формы.

Цікавіўся Чацьвярцінскі і бытам рабочага і выказаў жаданьне паглядзець сваймі вачымі, як жыве рабочы дома, і суседзі яго пашлі яму цалкам насустрач. Пры гэтым Гранкевіч ізаў штукнуў Тулайку нагою, а гэта значыла: матай па вус.

Апошні момант іх гутаркі быў прысьвечаны справе культуры.

— А якая работа праводзіцца ў вас на фронце культуры?

— Фронт культуры? — грозна патрос кулаком Гранкевіч: — горршага фррнту, як нямецкі фрронт, ты, бррат, і не пабачыш!.. не, не пабачыш!.. Ну, і ў нас ён, фрронт!.. Фрронт ці ня фрронт? — запытаў ён у Тулайкі.

— Фронт і які яшчэ фронт!

— А чаму фрронт? Ну?.. чаму фрронт?.. Эх, ядррыт тваю галаву!.. Фрронт!

Гранкевіч пакруціў галавою, заскрыгітаў зубамі, сказаўшы яшчэ раз:

— Фрронт!

III

Няроўнаю паходкаю выходзілі яны ўсе трое з піўнушкі, падтрымліваючы адзін аднаго. Народ яшчэ густа плыў туды і сюды, нясучы з сабою свае думкі, свае інтарэсы. Мале тры героі спусціліся ўніз. Ішлі доўга. Мінулі мост, павярнулі направа. Чым далей ішлі яны, тым цішэй і глушэй становілася навокала. Выразней выступала цёмнае, хмурае неба, і гусцей агортваў цяжкая навісла мрок. Ідучы, яны больш маўчалі, або абмяжоўваліся кароткімі і самымі патрэбнымі словамі і выгукамі. Гарадзкі рух і шум заціхаў, глушэў і нарэшце зьмяніўся поўным бязлюдзьдзем і маўклівасьцю ночы.

Чацьвярцінскі стараўся ўявіць сабе тую дамашнюю абстаноўку рабочага, якую ён зараз павінен пабачыць, але яны ўсе ішлі, і гэта хада яму стала надакучаць.

— Далёка-ж вы жывяце, таварышы, пачаў трохі непакойна ён, пабачыўшы, што яны выходзяць на нейкую цёмную, бязлюдную акраіну ў раёне могілак.

— Кватэрны крызіс! — паясьніў Гранкевіч, не выпускаючы аднак яго рукі.

Сьледам за імі калыхаўся высокі Тулайка. Яшчэ прайшлі сажняў сто, пакінуўшы справа могілкі.

— Стой! — раптам скамандаваў Гранкевіч. Чацьвярцінскі пачуў, як жалезныя пальцы абхапілі рукаў яго паліта.

— Вось тут мы з табою пагаворым! — страшная пагроза пачулася ў голасе Гранкевіча, і голас яго стаў чысты і цвярозны, а ўсё далейшае зрабілася так раптоўна і нечакана, што Чаць-

вярцінскі не пасынеў і слова сказаць, як ён пачуў, што яму далі падножку! Ён той-жа момант ён голнуў вобземлю.

— Таварышы, браткі! За што?

— Маўчы!—з прыціскам сказаў Гранкевіч:—пытаўся ты ў нас, цяпер запытаемся мы.

— А ты кажы праўду: лепш будзе,— параіў пісьменьніку Тулайка.

— Браткі! Што вы да мяне маеце? Што вы са мною робіце?

— Маўчы, а то задушу!—яшчэ раз сказаў Гранкевіч, палажыўшы яго на сьпіну і прыціснуўшы яму рукі. Тулайка прытрымліваў яго за ногі.

— Гавары: на што гэта табе ведаць, як хто жыве? Га?—спытаў Гранкевіч.

— Я хацеў шчыра і праўдзіва напісаць пра героя-рабочага, паказаць яго з найлепшага боку...

— Гэтыя словы кранулі Тулайку.

— А ня хлусіш ты?—запытаў ён, чуць аслабіўшы яму ногі.

— Зарэжце мяне тут, калі я кажу няпраўду!—шчыра і з жарам выгукнуў з зямлі Чацьвярцінскі.

— Не сьпяшайся з зарэзам,— разважліва азваўся Гранкевіч—а рэзаць мы цябе ня будзем, а выразаць што-небудзь можам,— факт!

У беднага пісьменьніка сэрца апала, гарача зрабілася, а бязьлітасны Гранкевіч не адступаўся.

— Хто цябе падаслаў?

— Браток, родненькі! Ніхто не падсылаў мяне!

Тут ён успомніў крытыка Ляшчоткіна. Ды што аб ім гаварыць?

— А партрэты і тышы? Навошта ўсё гэта?

— Я-ж хачу іх вывесці, паказаць з самага лепшага боку рабочага.

— Ведаем твае лепшыя бакі: прагульшчыка, лодыра—вось ты што хацеў вывесці, выставіць на сьмех, каб потым прагналі чалавека, з саюзу выключылі.

— Таварыш, дарагі таварыш! Я-ж вас лічыў і лічу за найлепшых...

— А калі мы-прагульшчыкі?—пацікавіўся Тулайка.

— Аб гэтым я нічога ня ведаю, а калі-б і ведаў, то пісаў аб гэтым ня буду.

— Дык ты—прымірэнец, сузіты сын!

Не, брат: факт астаецца фактам! зноў прыстрашыў Гранкевіч.

— Няхай дасьць прысягу, што ня будзе пісаць нічога дрэннага, параіў прыцелю Тулайка.

— Даш прысягу?—нарэшце зьлітаваўся Гранкевіч.

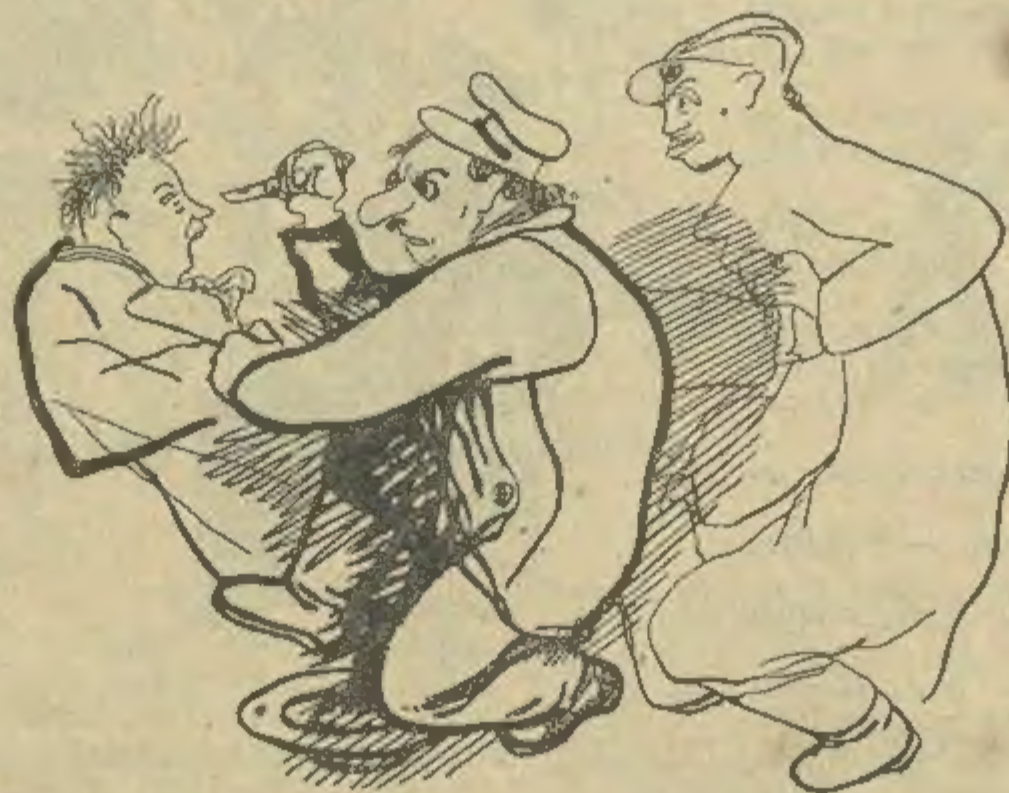
— Даю, таварышы!

— Дык глядзі,—рэзюмаваў Гранкевіч:—калі толькі дзе-небудзь, калі-небудзь ты зробіш нам пакасьць сваім паганым пером, то вот табе сьведка гэта поч і могілкі: я дастану цябе са дна мора і зраблю тое, што на гэты раз дарую табе,—факт!

Вось гэтым самым нажом!—Гранкевіч паднёс пад самы нос Чацьвярцінскаму складаны ножык.

— А цяпер ідзі і не рабі людзям прыкрасьці!

Ён паставіў Чацьвярцінскага на ногі і зьлёгка даў яму каляна.

... Страшная пагроза пачулася ў голасе Гранкевіча...

С Е Л Ь К О Р А М

М А С Я Н Ж О В Ы П А Ж А Р

Вас шмат такіх—
З гарачым сэрцам...

У сьвітках вы
І з надзвычайна дужымі
Рукамі,
Што праўду нашых будняў
Выткалі
Нязграбнымі, а шчырымі
Радкамі.

Калі заціх за чаем
Сьпеў дажынкавы,—
Раскідалі лісты
Каштана...

Абсыпаны пушыстымі
Сьняжынкамі
Прышоў да нас ты
У сьвітцы саматканай.
Ня знаючы ні ямбаў
І ня дактыляў,—
Прышоў ты ад квітнеючых
Падэтак
Маленькі гарадок...
А вырасла рэдакцыя;
Свая друкарня
І газета.

І ўвечары, адзін
Перад газынічкаю
Сядзіш з алоўкам
Доўга над паперай.
І допісы шумлівымі
Крынічкамі
У рэдакцыйныя
Пабеглі дзевыры.
Мы ў друкаваным
Штодэкадным аркушы
Пытаем аб прарывах
І прогрэсе.
Мы тэмпамі
сталёвымі і шпакімі
Імчымся ў новае
Экспрэсам.

Вас шмат такіх...
З гарачым сэрцам...
У сьвітках вы,
І з надзвычайна
Дужымі рукамі.
Вы—

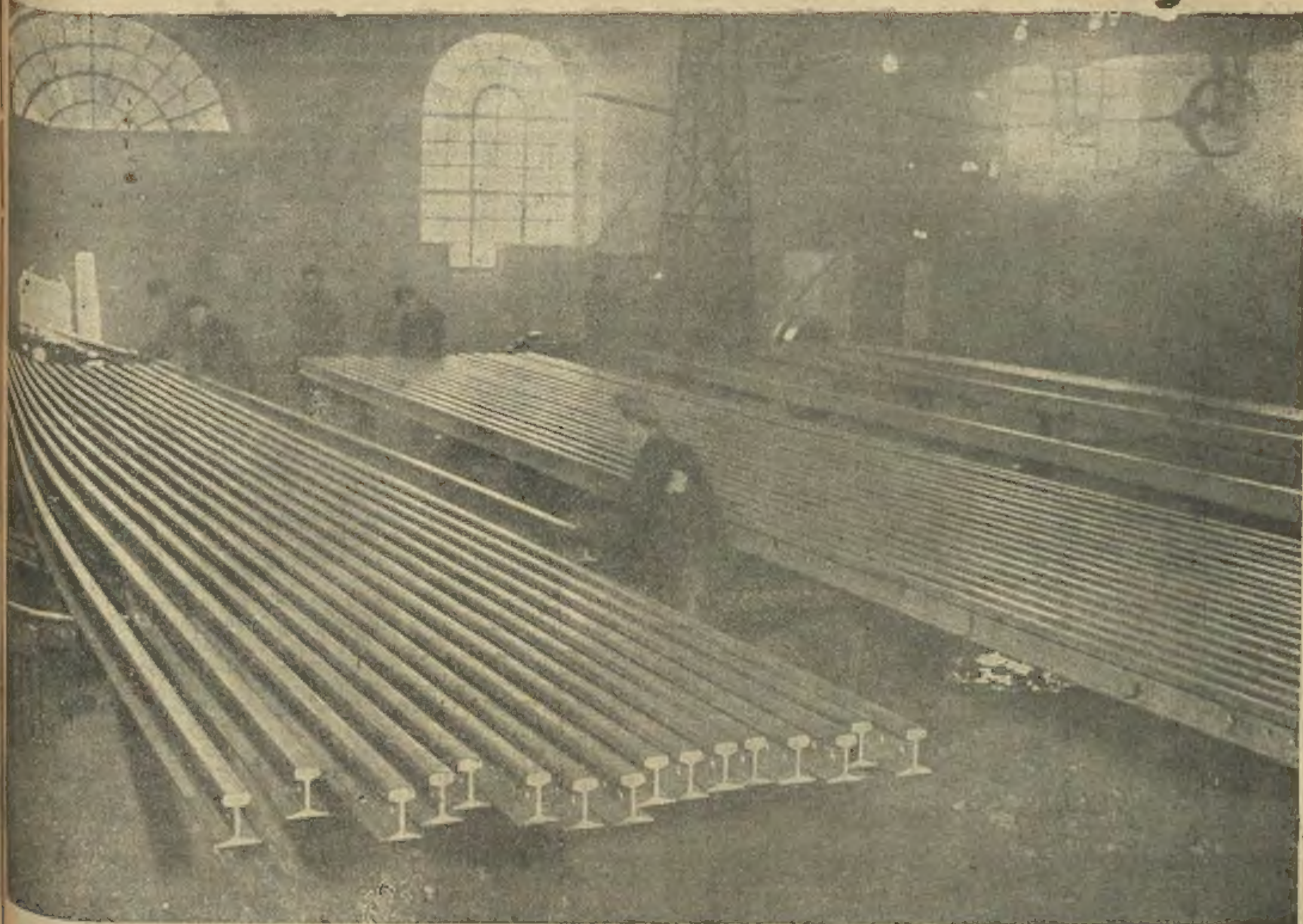
Праўду нашых
будняў выткалі
Нязграбнымі, а шчырымі
Рукамі.

А. РОЗНА.

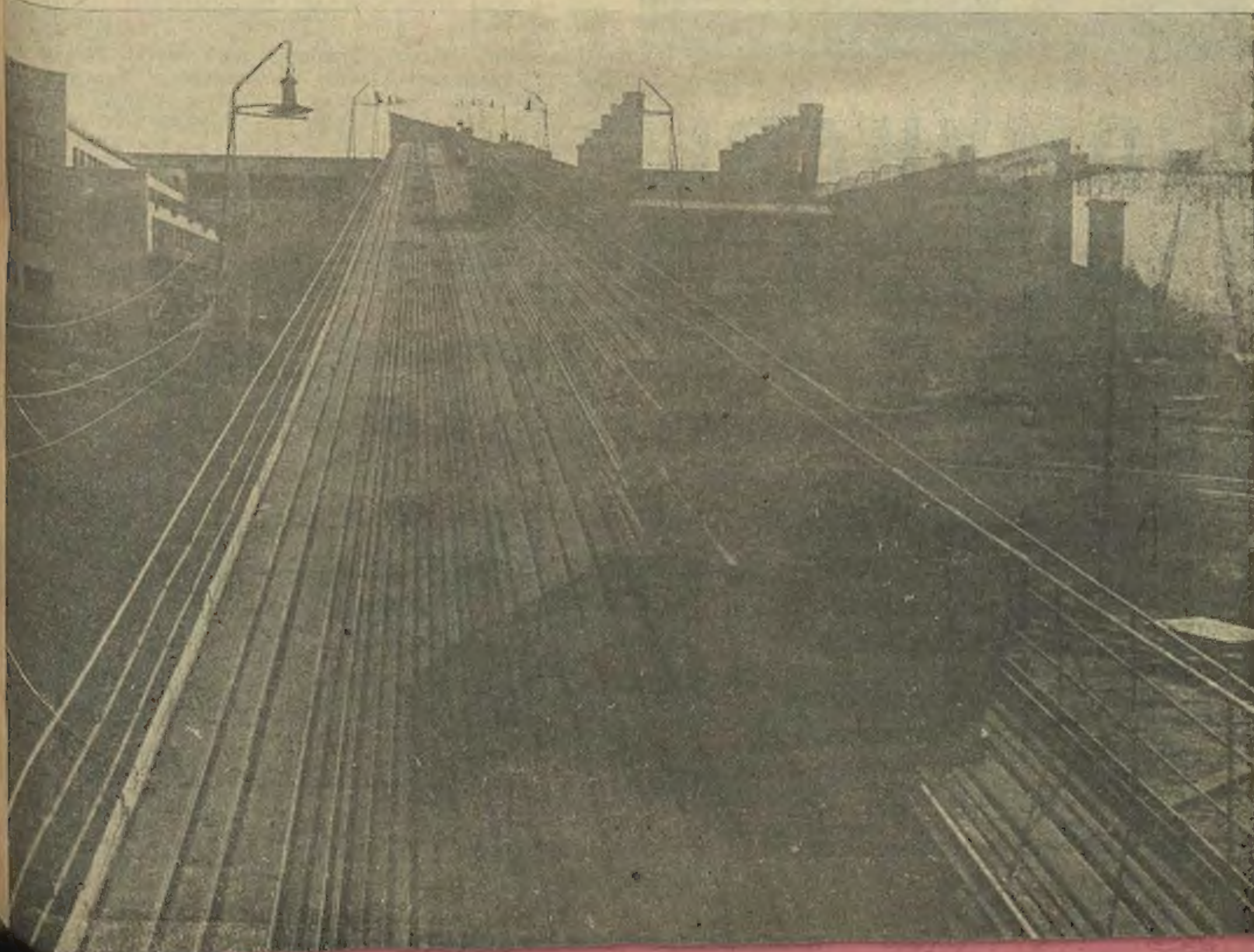
З раніцы й да начы
возім онапы у гумны.
Зорная шыр—далячынь
сее глыбокую ўдумнасьць.
Спрыт нарадзіўся які
у парываваных сумесных...
Што не зрабілі вякі,
робяць—паўгодзьдзе і месяц
Тут вась ня толькі палі,
межы дзірванныя роняць;
тут вась ня толькі ў калін
лісьце ў срабрыстым сузвоне;
тут вась ня толькі ў траве
роснае сьвежасьці многа,—
тут паўстае чалавек,
супроць сябе самога.
Громам патрэбна было
бурна прайсьці—пракаціцца,
каб у царкве білі лен,
кузьню зрабілі ў званіцы.
Грымніце громы ізноў,—
болю астачу зьмесьці.
Новаму—большы развой.
Новаму—большае месца.
З раніцы-ж мы да начы
поўнім колгасныя гумны,
Бронзай гарыць далячынь,
все настроем удумным.

С. ЛІХАДЗІЕЎСКІ.

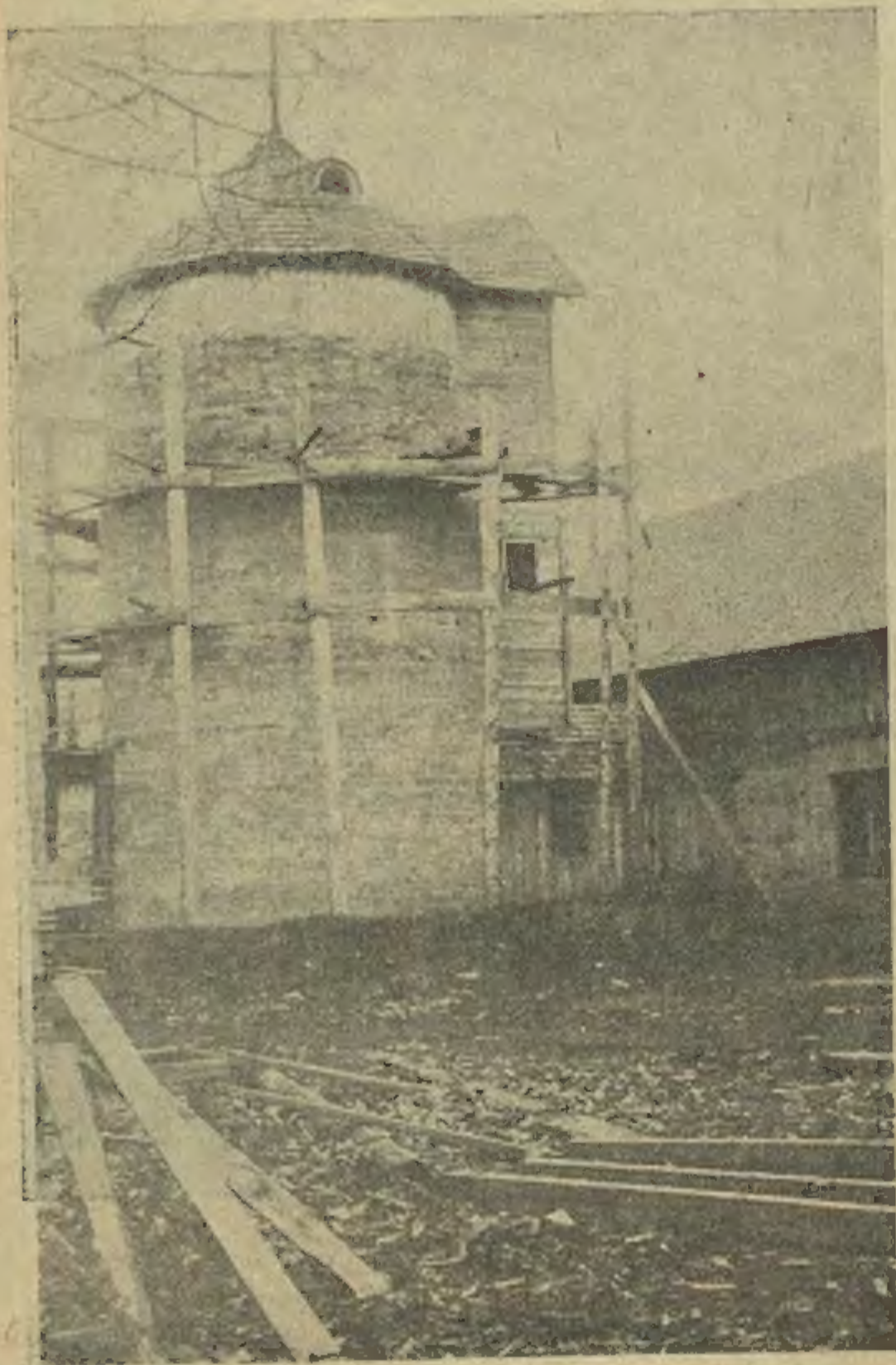
за боку
а — вост
и праг
варыш
за най
шчык?
ня ве
пісав
ен, сука
на фак
анкевіч
гу, што
а дрэ
Гулайка
нарэшы
юмава
кі дзе
зробіш
ным па
ка гэта
ну цябе
ое, што
— факт
амы нос
яму ка

З А І Н Д У С Т Р Ь Ю І

скі.

КОМУНАРЫ НА ПЕРАМОЖНЫМ ШЛЯХУ

Нарыс

Баа. РУМЯНЦА

ВУНЬ два трактары ўздымаюць лемехамі дзірван. Гэта і ёсць комунa „Чырвоная Зорка“,—адказвае на мае запытаньне выпадкова спатканы на дарозе дзядзька, акідаючы мяне з ног да галавы хітраватым прыжмураным зіркам... Багатая, кажуць, комунa, славіцца прыкладнай працай на цэлую ваколіцу...

— А вы скуль будзеце, дзядзька...

— Недалёка адгэтуль. З калгасу імя 1-га райзбездз колгаснікаў, можа чуў? Колгас наш нядаўна арганізаваны па ініцыятыве комунараў з „Чырвонай Зоркі“. Жывем цяпер калектывна, працуем і не каімся, што паслухаліся комунараў...

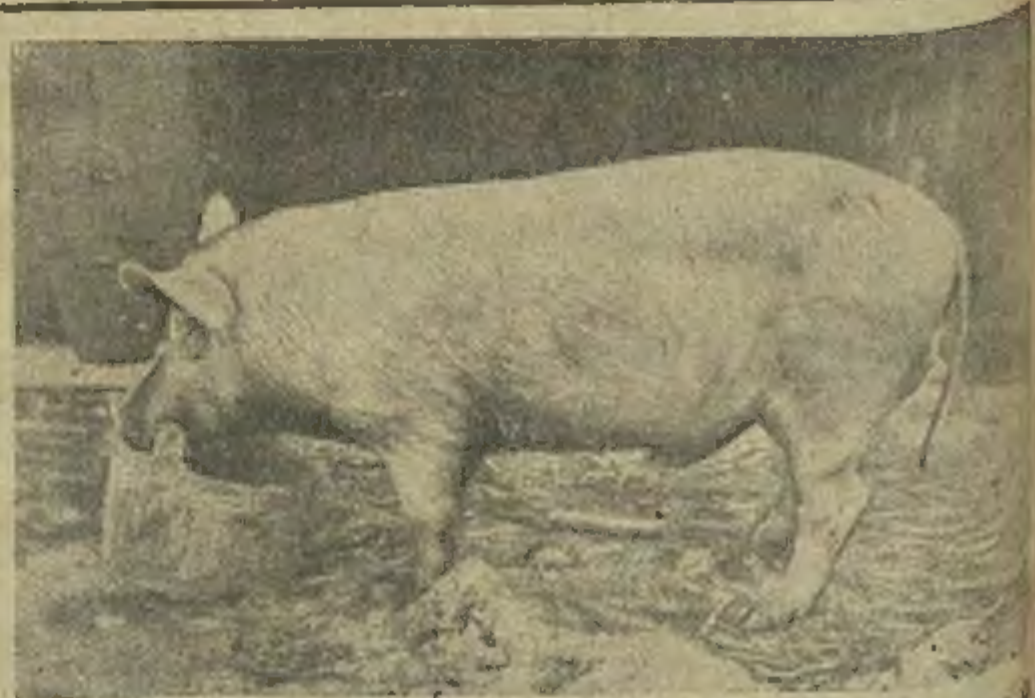
Шкавае супадзенне, падумаў я, калі разьвітаўся з дзядзькам. Адрэзу, яшчэ не пабыўшы ў комуне, напаткаў факт, які характарызуе да некаторай ступені дзейнасць комуні. Пра арганізацыю колгасу імя 1-га райзбездз колгаснікаў я чуў раней. Арганізавалі яго комунары, перакінуўшы адзінаасобнікам вёскі Бельчыцы свой вопыт, наставіўшы перад імі сваю справаздачу. Гэта ўжо само сабой гаворыць пра тое, што вопыт калектывнай працы „Чырвонай Зоркі“ можа запаліць імкненнем да калектывнага жыцця адзінаасобнікаў.

Падыходзячы да комуні адрэзу нежак адчуваецца шырокая разгорнутая калектывнае будаўніцтва. Над самай Дзвіною недалёка ад Полацку адбудовваецца, расьце і пашыраецца „Чырвоная Зорка“. Вялізарны жылы будынак, адрамантаваны былы абшарніцкі дом, ахутаны зелянінай пышнага саду. Каля саду канчаецца пабудова скогнага двара на 200 галоў. Высіцца пад зямлёй высокая сілосная вежа на 400 тон зялёнага сакавітага корму для кароў. Новенькі, толькі што адбудаваны, красуюцца сьвінарыі на 50 галоў, дзе ўжо гадуюцца сьвіньні іёркішскае пароды.

Комуна арганізавалася сем год таму назад. Старшыня комуні тав. Будзько шырокаплечы прыземісты мужчына, партыён, успамінаючы гісторыю комуні, расказвае, ледзь прыкметна блытаючы канцы слоў:

— Гісторыя вось гэтая комуні такая-ж гісторыя, як дзесяткаў іншых комун і колгасаў. Сюды на руіны панскага гнязда прыйшо 6 бядняцкіх сем'яў з сяла Экімань. Прыйшлі можа сказаць з голымі рукамі, ні кала, ні двара. Спрадвечнае пужабрацкае існаваньне прыгнала сюды беднякоў. Ведалі яны, што паасобку ніяк не заживешся. Адзіны выхад—гэта калектывнае. Ну і аб'ядналіся, зразумела. Канешне пачатак калектывнае працы не дакляраваў асабліва багатых перспэктыв. Ня было дастатковае маемасьці, каб адрэзу-ж стаць на ногі. Нават ня было дзе жыць. Жыльлёвыя будынкі былі разбураны, раскіданы. Прышлось пасяліцца ў адзіным, там сказаць, жылым памяшканьні—у куратніку. Цесна, брудна, няпрытульна, але нічога ня зробіш. Цвёрда рашылі комунары дабіцца сваёй мэты, не паддавацца цяжкасьці. Уся маемасьць тагочасная складалася з аднае каровы і аднаго каня. З гэтымі сіламі і распачалася існаваньне гэтай комуні. Узяліся комунары за апрацоўку зямлі. Узаралі і засеялі азёным жытам паліну. Зімою адрамантавалі старую лесаліку і пусьцілі яе ў ход, зарабляючы гэтым самым кавалак хлеба на пражыцьцё. Калі зьнялі першы ўраджай, дык адрэзу ўбачылі, што перамога за імі. Ураджай удаўся. Тады ўжо пачалі дзейнічаць сьмялей. Атрымалі і крэдыт, закупілі насеньня, адрамантавалі старыя будынкі, купілі трактар. Адзінаасобнікі здзівіліся, даведаўшыся аб тым, што пашоўшы ў комуну беднякі не прайгралі. Адрэзу стала расьці комунa. Пасыпаліся заявы ад адзінаасобнікаў. З гэтага часу і пачалася буднічная работа па наладжваньні комунарскага жыцця. Пабудавалася шмат энэргіі, каб не падарваць свайго аўтарытэту перад адзінаасобнікамі. І не падарвалі. Можаш сам цяпер бачыць вынікі шасьці адзінаасобнікаў, прыйшоўшых з голымі рукамі на руіны панскага маентку для будаўніцтва соцыялістычнае будучыні...

Словы тав. Будзько пацьвярджаюцца фактамі. Комуна вырасла, адбудавалася і задае тон колгаснаму будаўніцтву на ўсёй Полаччыне. З 40 сем'яў складалася комунa, раскіданая на 440 гектарах зямлі. Жывёлагадоўчая частка комуні налічвае 78 коняў, 187 кароў, 55 сьвіней, 7 быкоў, 160 авечак і 20 цялят. Поўнасьцю комунa забясьпечана сельска-гаспадарчымі найважнейшымі машынамі. Складаная малатарня на дзіва ўсім малочніц збожжа і адрэзу-ж насыпае яго ў мяшкі. Чатыры жніўны і дзьве касілі на полі спраўляюцца куды лепш чым дзесяты людзей. Забесьпечаньне комуні машынамі значна палегчыла працу комунараў, ранейшых адзінаасобнікаў, якія пралівалі свой пот на адзіночкіх засьмечаных нівах.

Гадуюць сьвіней

Інакшае жыцьцё—цяжэ на былых абшарніцкіх палёх. Зранку над комунарскімі палямі гулка разносяцца пераліўныя гука лесалікі. Гэта—поклік на работу. Як на вытворчасці, на прамысловым дзе-небудзь—ідзе ў комуну праца. Дысцыпліна ўсёнае. Шырока разгорнута соцыялістычнае спабарніцтва і ўдзя

ніцтва. 12 ударных брыгад, на якія разьбіты кумунтры, вядуць работу па розным галінам калектыўнае гаспадаркі. Паміж імі заключаны ўмовы па соцэспарторніцтву, ініцыятарам якога зьявілася комсамольская ачэйка. У час мінулагагодняй уборачнай кампаніі кумунары працавалі ня лічучыся ні з выхаднымі днямі, ні з лішнімі гадзінамі. Як вынік гэтага ўборка праведзена раней чым па другіх колгасах, якія потым „Чырвонай Зоркай“ былі ўзяты на грамадзкі буксір. З такім-жа савраўды ўдарным энтузіязмам праведзена асенняя сяўба.

Мала гэтага. Кумунары ўзяліся за шырокае разгортванне калгаснага руху па раёну. Аказваецца, што кожны дзень кастрычніка месяца сьвяткуюцца для правядзеньня сходаў асабістых калгасі, на якіх ставілася справадача кумуны. Асабістыя калгасі абавязвалі справядзачу і потым падавалі заявы аб прыёме ў кумуну. Так быў арганізаваны калгас імя 1-га раённага зьезду калгаснікаў. Значна папоўніліся шэрагі і саміх кумунары.

Ударнае выкананьне ўсіх гаспадарча-палітычных кампаній паставіла кумуну наперадзе ўсіх другіх калгасаў Полацкага раёну. Менавіта за гэта кумуна атрымала ўсебеларускую прэмію на конкурсе лепшых калгасаў. З кумунары „Чырвонай Зоркі“ выкоўваюцца савраўдныя энтузіасты калектыўнага жыцця. Вось для прыкладу кумунарка Ксёня Маркевіч. У мінулым яна гарапашная бяднячка. Калі-ж прыйшла ў кумуну, адразу ўзялася на-інакшаму працаваць. Ідэя ініцыятыве ўсе кумунаркі абвясцілі сябе ўдарніцамі і в гонарам выконваюць гэтую назву. Не дарэмна-ж Ксёня Маркевіч атрымала ордэн працоўнага сыягу. Таксама атрымаў ордэн працоўнага сыягу і старшыня кумуны тав. Будзько

... Урачысты выезд у поле калгаснікаў ...

Якуб, праявіўшы надзвычайныя арганізатарскія здольнасьці пры разьмеркаваньні абавязкаў, і наогул пры правядзеньні кумунарскай працы.

— Так і жывем, — ухмыляецца тав. Будзько, паказваючы кумунарскую гаспадарку, — будзем, значыцца, сьветлую калектыўную будучыню...

Кумуна „Чырвоная Зорка“ ідзе наперадзе калгаснага сэктару на Полаччыне.

КОЎЗАНКА

Звонкі вечар
ёмкі лёд.
— Зябнуць плечы
— Поўны ход.
Ш-шых, ш-шых —
на нажах.
Тонкай зьмейкай —
на хоккейках.
Спрыт юнг-штурму —
на фігурных.
Поўны ўдых.
Глыбей выдых.
Маладых,
думных,
спрытных —
Папрабуй.
дагані,
калі
зоры высака.
Ня віні
суматы,
што так
склі-і-ска-а.

Ухвату за нос,
Прышчаміў нагу.
Даганай, мароз.
— Бя-ягу-у.

Ш-шых, ш-шых —
на нажах.
Тонкай зьмейкай —
на хоккейках.
Спрыт юнг-штурму —
на фігурных.
Мэталіст, мэталіст.
Я — паперніца.
Трэці круг праплылі,
мо' завернемся?
Ну цьвядзай,
не задавай.
Шпар
на высьціг.
Ра-аз.
Два-а.
Ра-аз.
Два-а.
— Паваліўся...

Без парфум і акрас
ружавеюць твары.
Не для нас,
таварышы час
гэтыя тавары.
Есьць —
халодная вада:
рукі з мылам чыста.
А пасья
трэба даць

Слова зубачысткам.
Бо ў вечар
тахт —
едзем на нажах.
Бо увечар —
зьмейка —
едзем на хоккейках.
Бо ў вечар —
штурмам —
едзем на фігурных

Роўны цягліц ход,
роўны сэрца стук.
Спробны пераход
за вярстой вярсту.
Каб ня пудзіў стрэл
сына ніў і шахт,
каб бадзёрных стрэў —
заўтра наш варштат,
каб старонкі кніг,
у рэторках газ,
нераплыў, цягнік
слухаліся нас —
шырся моц грудзей,
набівай нагу.
Эстафэты дзень,
правярай бягу.
У плаўных рухах дзён,
парабі і хорд, —
трэніруй жыцьцё,
пролетарскі спорт.

Максім ЛУЖАНІН

Х УСЕБЕЛАРУСКІ

ПЭРЫЯД ад IX да X Усебеларускага зьезду саветаў зьяўляўся пераломным для Савецкага Саюзу, а ў тым ліку і для Савецкай Беларусі, як неразрыўнай яго часткі, а таксама і для капіталістычнага сьвету.

Для Савецкіх рэспублік гэты пералом адзначыўся ўступленьнем у перыяд соцыялізму з гіганцкім разгортваньнем соцыялістычнага будаўніцтва. У капіталістычных краінах гэты пералом адзначыўся глыбокім рэзкім эканамічным заняпадам.

У іх—глыбокі гаспадарчы крызіс, дзесяткі мільянаў беспрацоўных. У нас—шырокае разгортваньне соцыялістычнага будаўніцтва, бязупынным і гіганцкім маштабам эканамічны росквіт. Крок за крокам, упэўненым поступам, уцесным саюзе і пры падтрыманьні ўсяго СССР, Савецкая Беларусь ідзе па шляху перамаганьня эканамічнай і культурнай адсталасьці—спадчыны царызму па шляху магутнага ўздыму вытворчых сіл краіны на соцыялістычнай аснове.

Поспехі разгортнутага соцыялістычнага наступленьня былі дасягнуты выпрабаваным кіраўніцтвам камуністычнай партыі ў жорсткай барацьбе з класавымі ворагам, у барацьбе за чыстату генэральнай лініі партыі, супроць усялякіх ухілаў і асабліва правага, як найбольш небясьпечнага на даным этапе, супроць „левакоў“ і фракцыянізму зь беспрынцыповага права „лявацкага“ блёку.

X Усебеларускі зьезд саветаў вуснамі т. Галадзёда, які рабіў справаздачу ўраду БССР, канстатаваў, што ўпершыню два гады пяцігодкі соцыялістычная прамысловасьць БССР сапраўды паказала бальшавіцкія тэмпы, пераўвасаўшы плянны пяцігодкі за гэтыя гады на 33,2 проц. Фактам вяртальнай гаспадарча-політычнай важнасьці, бліскучым доказам правільнасьці генэральнай лініі партыі зьяўляецца поўная ліквідацыя беспрацоўя як у БССР, так і ва ўсім Савецкім Саюзе.

Батрацтва, беднота і асноўныя масы сярэднякоў сталі на адзіны верны шлях—шлях калектывізацыі. 17 процантаў бядняцка-сярэдняцкіх гаспадарак БССР ужо будуць новае жыцьцё на соцыялістычных падставах.

Магутная хваля колгаснага прыбою ўздымаецца ўсё вышэй і вышэй. Гэта дае падставы ўпэўнена заявіць, што калектывізацыя 45 проц. бядняцка-сярэдняцкіх гаспадарак на працягу 1931 году будзе паспяхова выканана.

X Усебеларускі зьезд саветаў сабраўся тады, калі мы ўступілі ў трэці рашаючы год пяцігодкі, у год калі будзе скончана пабудова фундамэнту соцыялістычнай эканомікі, у год, у якім бальшавіцкія тэмпы, сьцэнтаваныя гранітнай воляй працоўных, паспяхова вырашаць перамогу пяцігодкі.

Адпаведна задачам гэтага рэканструкцыйнага перыяду тав. Гэй у сваім прывітаньні ад імя ЦК КПБ вызначыў задатчы саветаў:

— Ня можа быць у рэканструкцыйны перыяд такога сельсавету, — кажа тав. Гэй, — такога РВК, які б зараз у

момант напружанай работы, абмяжоўваў свае функцыі—функцыямі адміністрацыйна-тэхнічнымі, ня можа быць такога становішча, калі партыйныя, комсамольскія і прафэсійнальныя арганізацыі працуюць, скажам, у вёсцы па выкананьні таго або іншага заданьня, праводзяць жывую грамадскую работу, выезды, растлумачэньні, цэлы шэраг мерапрыемстваў, а ў гэты час сельсавет, або РВК заставаліся б у баку ад гэтай справы, уяўлялі б зь сябе толькі канцэлярскую адміністрацыйна-тэхнічную адзінку, якая піша і выдае загады і, так сказаць, рэгіструе работу гэтых грамадзкіх і партыйных арганізацый. Ня можа быць такога становішча зараз... Савет павінен, засучыўшы рукавы, не па паляроваму, а энэргічна, настойліва, актыўна працаваць над ажыццяўленьнем тых задач, якія стаяць перад арганімі Савецкае ўладдзя. Гэта задача—узмяніць ролю саветаў у ажыццяўленьні генэральнай лініі партыі—шчыльнейшым чынам, вядома, зьвязана з ажыццяўленьнем саветаў ад права-опартуністычных элемэнтаў, ад „левых“ загінчыкаў. Ня можа быць кіраўніком саветаў права опартуніст, або прымірэнец, якія не ажыццяўляюць генэральнай лініі партыі, якія актыўна не праводзяць барацьбы за соцыялістычнае будаўніцтва.

Тав. Гэй пералічае шэраг далейшых задач, якія паўстаюць перад саветамі ў гэтым перыядзе. Гэта—стварэньне манага, маснага актыву на фабрыках і заводах у асобе ударнікаў, у вёсках у асобе колгаснікаў—байцоў за соцыялістычную перабудову сельскае гаспадаркі, рашучая і паслядоўная барацьба з бюракратызмам, шырокае разгортваньне самакрытыкі, шырокае ўцягненьне беспартыйных у савецкую работу і шэраг іншых.

Работы X зьезду саветаў саўпалі з XIII гадавінай Чырвонай арміі. Наша слаўная Чырвоная армія ня раз дэманстравала перад усім сьветам сваю загартванасьць, сваю моц, бяздольнасьць, яна паказала, што чырвоныя сталі на варце межаў—СССР.

У барацьбе супроць СССР імперыялісты імкнуцца абанерціся на контррэвалюцыйныя элемэнты ўнутры нашай краіны. Гэта найбольш яскрава выявілася пры выкрыцьці дзейнасьці контррэвалюцыйнай групы беларускіх нацыянал-дэмакратаў.

Класавая сутнасьць контррэвалюцыйнай беларускай нац-дэмакратычнай групы, якая ставіла стаўку на кулака, нэпмана, выступаючы з лезулігам „адраджэньня“ буржуазнай Беларусі, заключалася ў барацьбе за аднаўленьне капіталізму ў нашай краіне, за ператварэньне Беларусі Савецкай—у Беларусь буржуазна-капіталістычную, фашысцкую. Выкрыцьці гэтай контррэвалюцыйнай групы агентуры польскага фашызму выклікала надзвычайнае абурэньне самых шырокіх мас рабочых, батрацтва, беднаты, колгаснікаў і ўсіх працоўных, якія больш згуртаваліся вакол кампартыі для барацьбы за абарону сваёй пролетарскай бацькаўшчыны, для выкананьня пяцігодкі ў чатыры гады.

Абгаварыўшы ўсе пытаньні соцыялістычнага будаўніцтва, X Усебеларускі зьезд Саветаў сваімі пастановамі яшчэ больш мобілізуе працоўныя масы пад кіраўніцтвам партыі для таго, каб саветы Беларусі былі сапраўднымі барацьбітамі за генэральную лінію, за завяршэньне пабудовы фундамэнту соцыялістычнай эканомікі ў нашай краіне, за ўзмацненьне абароназдольнасьці краіны і бяздольнасьці Чырвонай арміі, за баявыя бальшавіцкія тэмпы ў рабоце.

ДА ЗДРАВСТВУ

Політмонтаж Л. КЛІМЧУКА

АНГЕЛЬСКАЯ газета „Фортуар“ друкуе адкрыты ліст да Дар'емскага епіскапа. А ў арліста Эрміс Юз рэзка крытыкуе паклёпніцкае антысавецкае выступленне епіскапа ў палаце лэрдаў. Выкрываючы фальшывасць епіскапскіх аказаў аб нявольніцкай працы ў СССР Юз піша:

„Даруем, што ў вашых доказах ёсць частка праўды, і што ў СССР канцэнтрацыйныя лягеры, дзе зняволеныя прыцягваюцца да работ на лесапільных заводах. Астрогі і канцэнтрацыйныя лягеры ніколі ня былі месцам збавы, нават у лепшыя часы. І помніце вы бурскую вайну, калі ангельцы тоўмалі ў лягерах тысячы жанчын і дзяцей бурскіх фэрмераў? Ці забыліся вы пра тое, як сотнямі паміралі яны з голаду як млі? Ці чулі вы пра сорак тысяч індзейцаў, якія гінуць у астрагах Індыі? Або вы думаеце, што гэтыя астрогі лепш савецкіх? Ці пратэставалі вы, епіскап, і плата лэрдаў супроць гэтых жахаў? Ці паграцілі вы калі-небудзь хоць некалькі гадзін на абсалютнае ўмоў жыцця і працы гарнякоў у нас, у Дарэме? Ці дайшло да вас калі, што ў вас пад носам гарнякі працуюць гэтак сама цяжка, як зняволеныя на прымусовых работах? Ваша царква квітнее на нявольніцкай працы, таму што царква атрымлівае трыста тысяч фунтаў стэрлінгаў у год ад шахтаўласнікаў за кошт нявольніцкай зароботнай платы вуглякопаў“.

Бэрлінская біржа працы забрала ў некалькіх сотняў дзяўчат, ад 16 да 25 гадовага ўзросту, дакуманты і запрапанавала ім паехаць на работы ў дзяржаўныя лясныя. Ім заявілі, што на месцы работы ім будуць даны кватэры і хто харчы там каштуюць вельмі танна.

Дзяўчаты, якія адмовіліся паехаць у лес, былі адразу пазбаўлены дапамогі і біржа зняла іх з вучоту. Астатнія былі накіраваны ў лес на нямецка-польскую мяжу. Замест кватэры ім далі баракі з дзіравымі дахамі, якія працякалі ў часе дажджу.

Зарплата работніц хістаецца ад 12 да 20 кап. у гадзіну. Работы дзень—9 гадзін. Большасць дзяўчат прыехала з Бэрліну без капейкі грошай і хутка яны апынуліся ў даўгох у буфэтчыка.

Работніцы жорстка эксплуатаваныя калі іх работа не здавальняе ляснічага, ён іх няшчадна збівае. Ролю надзірацеляў выконваюць салдаты рэйхсвэру. Дзяўчаты хочуць вярнуцца ў Бэрлін, але ў іх няма грошай на праезд. Некаторыя пайшлі пехатой па лясам, каб як-небудзь дабрацца да Бэрліну.

Газета „Пці Парыжён“ друкуе ліст з Індыкітаю, у якім карэспандэнт піша:

„Учора (каравік 1930 г.) я бачыў на рынку маладую жанчыну, якая прапавала купіць у яе дзіця за 15 франкаў (1 р. 20 к.). Узімку на вясковых рынках цэны на дзіцей упалі на 5 франкаў (40 к.)“.

ХТО ня ведае гісторыі сацыялізму, таму здаецца, што сабачы брэх прадажнага капіталістычнага друку супроць рабства ў СССР з'яўляецца нейкай навіной. Яшчэ да пачатку сучаснага рабоча-га руху, як толькі пачала стварацца сацыялістычная літаратура, ідэалогіі капіталізму ў асобе прадстаўнікоў вульгарнай эканоміі—усе гэтыя Маккулэкі, Сеі, Фэшэры, Шульцэ-Дзелічы—даводзілі, што свет можа развівацца толькі на пачатках прыватнай ініцыятывы, і калі-б сацыялізм перамог, дык ён азачаў-бы якоесьці модэрнізаваў нявольніцтва і зрабіў-бы ўвесь свет адной вялізарнай казармай. У сваёй гістарычнай кнізе „Становішча рабочай класы ў Англіі“ у 1844 г. Энгельс пісаў:

„Юрыдычна і фактычна рабочы ёсць—нявольнік заможнай (імушай) класы—буржуазіі, настолькі яе нявольнік, што ён прадаецца як тавар, цана на які, як і на ўсякі іншы тавар, павышаецца або паніжаецца. Сучасны рабочы здаецца свабодным таму, што ён прадаецца ня раз назаўсёды, а часткамі на дзень, тыдзень, год, і таму, што ні адзін уласнік прадае яго другому, а сам ён прымушаны сябе прадаваць, бо ён нявольнік не аднаго чалавека, а ўсяе маёмнае заможнае класы“.

Праз некалькі год ў сваёй брошюры „Прынцыпы камунізму“ Энгельс ставіць пытанне: чым адрозніваецца пролетары ад нявольнікаў? І адказвае наступным чынам:

„Нявольнік прадаваў раз назаўсёды. Пролетары павінен сам кожны дзень, кожную гадзіну сябе прадаваць...“

У сакавіку 1893 г. у нямецкім рэйхстазе лідэр кансерватыўнай партыі барон фон-Штум Гальдбэрг у сваёй прамове сказаў:

„У адным я не сумняваюся, прачытаўшы кнігу Бэбеля „Жанчына і сацыялізм“ і творы Маркса,—гэта ў тым, што ваша будучая дзяржава нішто іншае, як злучэнне вялікага катаржнага астрагу з хлевам для трусаў“.

Калі Маркс і Энгельс у перыод росквіту капіталізму характарызавалі становішча пролетарыату, як форму эксплуатацыі, якая па сутнасці нічым не адрозніваецца ад нявольніцтва, дык цяпер, у перыод загібання і распаду капіталізму, становішча пролетарыату з кожным днём усё больш і больш робіцца падобным на становішча нявольнікаў. Сярод нябачаных багатыяў галадуюць мільёны пролетараў у дывілізаваных капіталістычных краінах, каб не гаварыць пра мільёны, якія літаральна паміраюць з голаду ў колёніях. Зараз рабочы ня мае свайго індывідуальнага рабаўласніка, але ён, як класа, колектыўна знаходзіцца ў няволі вялізарнай капіталістычнай машыны, якая няшчадна прыдушае яго і крышыць яго косямі.

Факты сьцьвярджаюць, што нават у такіх тэхнічна і культурна развітых краінах, як Францыя, Германія, Англія, ня толькі ў колёніях, але нават і ў Эўропе лічаць рабочых нявольнікамі і робяць з імі тое, чаго хоча буржуазная дзяржава. Увесь капіталістычны свет зараз узв'язваецца супроць СССР, абвінавачваючы нас у тым, што мы аднаўляем нявольніцтва.

Сацыялістычнае спаборніцтва, ударніцтва, энтузіязм, патос працы, баявая матэміка насць у імя камуністычнага ідэалу, за які змагаюцца дзесяткі мільёнаў пролетараў СССР, рабаўласнікі называюць нявольніцтвам для таго, каб сарваць нашва паспяховае будаўніцтва. Стратэгія прадстаўнікаў, рабаўласнікаў якіх ва ўсіх парламентах дуюць СССР, зусім ясна. Заявіўшы, што сацыялізм—ёсць нявольніцтва, і што першая краіна пераможнага пролетарыату аднавіла нявольніцтва, рабаўласнікі заклікаюць да бойкоту гэтае краіны і шалёнымі тэмпамі падрыхтоўваюць вайну супроць СССР.

Супроцьсавецкай кампанія на гэты раз скончана галоўным чынам вакол нашага ляснога экспарту, які быццам выпрацоўваецца нявольніцкай працай. Зразумела, што гэтым паклёпам і хлусьні ня вераць капіталісты, і тым больш ня верыць

ЖОНЫ і рабочыя Дніпрэльестану правялі сп. праз дні героі, якіх праўдзых пролетарак і...

падзеі магчымы толькі ў нашай сацыялістычнай краіне, яны немагчымыя ў умовах капіталістычнай эксплуатацыі. Былі моманты, калі недахват рабочае сілы пагражаў зрываць плян, катстрофай для сярэдняга пратоку. Не паспелі ўдарнікі распрацаваць плян ліквідацыі прарыву як жонкі рабочых на тэрміновым сходзе рашылі адразу ў ўдарным парадку прапавец на бычках і на скальных выемках сярэдняга пратоку ў той час, калі рабочыя заняты ў цэхах. Гэтыя тысячы жанчын напуюнілі плаціну і катлаваны перамычак і з напружанай і вузурнай дысцыплінай працавалі да поўнае ліквідацыі прарыву.

Увесну Волга, парваўшы свае лёдавыя ланцугі, рушылася на Сорнаўскую верф, дзе будуюцца судны, і пачала заліваць судамы. У пачатку судавых стаялі няскончаныя нафтавыя шхуны. Над імі пастаў чорны цень вытворчай катастрофы. Вада ня дасць ім выйсці з судавоў і патопаць няскончаныя нафтавозы.

Адміністрацыя і тэхнічны персанал у павіцы апусцілі рукі, лічучы, што загінуць сотні тысяч рублёў. Здавалася, што ніяк ня выратаваць нафтавозы. Але партыйная і комсамольская ячэйкі ўзв'язалі баявую трывогу і накіравалі ўсе свае сілы на штурм прарыву. Брыгады ішлі на работу пад баявым лезунгам:

„Ня пойдзем з верфі ні на водную хвіліну, пакуль шхуны ня будуць скончаны“.

Адміністрацыя, тэхнікі, майстры адмовіліся дапамагчы.

— Нічога ў вас ня выйдзе. Дарэмныя патуці.

Сотні брыгаднікаў ішлі на шхуны з песнямі. На холадзе над прарывам вецер, пад дажджом працавалі 500 витузіястаў, з'яднаных жалезнай воляй камуністычнага авангарду.

Організатары штурму не здаваліся. На самым адказным месцы працавала комсамольская брыгада, якая сваячасова папярэджала катастрофу на тым ці іншым участку штурму.

Уначы брыгаднікі працавалі пры агні. І калі больш паловы работы было скончана, супрацьўзыхненне было зломлена. Майстры прыняліся працаваць разам з брыгаднікамі. Работа была скончана.

У кастрычніку 1930 г. на Харкаўскім трактарабудзе быў прарыв. Трэба было прарвацца і да змы забэтонаваць вялізны мэханічна-злучальны зборачны цэх даўжынёю ў 450 мэтраў. Брыгада старых будаўнікоў, арганізаваных ячэйкай, павялі штурм непаладак. Былі расхістаны мэханізмы і люлькі. Тады быў арганізаваны комсамольскі батальён чырвонагвардзейцаў цягігодкі. У штурмавыя ночы трэба было забэтонаваць 107 кустоў. Комсамольскі батальён узыхоў на рыштаванні, але дошкі былі расхістаны і некаторыя комсамольцы пападалі ўніз. Але гэта ня спыніла іх. Яны зноў узыхлі і не пакідалі рыштаванні гіганцкага цэха да тэй минуты, пакуль ня быў забэтонаваны апошні куст. Многія за-

Даследчык Бьюель піш, што яму тубылец Сайд Уі ў Пхарзонскай акрузе сказаў: „Я аддаў у заставу (залог) сэржанту Джоні Вільямсудачку і сына пакуль ня выплачу 13 фунтаў стэрлінгаў і 10 шылінгаў“.

Джадз Гаус з Конгі быў аштрафаваны на 18 фунтаў стэрлінгаў за дрэнны догляд дарогі, ня маючы чым замясціць, ён аддаў у заставу сваю ж-нку і дзяўчынку за 7 фунтаў. Яны знаходзіліся ўжо 5 год у заставе і ён ня мае ніякіх надзей выкупіць іх.

Джоні Кар, глава тубыльцаў у горадзе Бенгану, быў аштрафаваны і два гады таму назад аддаў у заставу жонку і фэрму, але і зараз ня мае ніякіх шансаў выкупіць іх.

Закон 1925 г., які разглядаецца, як канстытуцыя гаяндзкай Усходняй Індыі, прадугледжвае прымусовую працу для ўсіх галін гаспадаркі. Прымусовая праца амаль для ўсіх тубыльцаў ужываецца вельмі шырока. Толькі на тэрыторыі берагавых правінцый, якія знаходзяцца пад простым наглядам дзяржавы, у адным 1925 г. агульная колькасць людзей, мобілізаваных на выкананне прымусовае працы, складала 1.366.485. Агульная колькасць дзён прымусовае працы, да якой было прыцягнута тубыльнае насельніцтва берагавых правінцый, складала ў 1925 г. 14 385.620 чалавека-дзён.

ФОТА-ЭЦЮД.

сусветны пролетарыят. Дзесяткі і сотні чужаземных інжынераў і рабочых, якія працуюць у СССР, у сваіх заявах і лістох катэгорычна адхіляюць гэтую хлусню.

Так, ня вераць гэтаму рабочыя за мяжой. І недарма ў адказ на выбрыкі рабаўласнікаў пролетары ўсяго сьвету яшчэ больш актыўна выступаюць у нашу абарону. Кожны раз, калі імперыялісты атакуюць СССР, сусветны пролетарыят яшчэ больш цесна згуртоўваецца вакол будаўнікоў соцыялізму.

У дакладзе камісіі Фіша мы знаходзім надзвычай характарныя ісціны, якія мы лічым патрэбным тут прывесці. Дае паказанні правяды амэрыканскай кампарты т. Фостэр.

Старшыня Фіш: Я зразумеў, што рабочыя Амэрыкі лічаць Савецкі Саюз сваёй бацькаўшчынай. Ці так абстаіць справа?

Фостэр: Так, паколькі справа датычыцца больш сьведомых рабочых.

Фіш: Яны бачаць у Савецкім Саюзе сваю бацькаўшчыну?

Фостэр: Так.

Фіш: Яны лічаць савецкі сыяг—сваім сыягам?

Фостэр: Рабочыя нашай краіны і рабочыя ўсяго сьвету прызнаюць толькі адзін сыяг. Гэта—чырвоны сыяг, сыяг пролетарскай рэвалюцыі. І ён быў між іншым, спачатку сыягам амэрыканскай рэвалюцыі. Чырвоны сыяг быў сыягам рэвалюцыі і перад расійскай рэвалюцыяй...

Ва ўмовах капіталізму рабочы зьяўляецца нявольнікам, або карыстаецца свабодай... памірань з голаду. Праца ва ўмовах соцыялістычнага будаўніцтва зьяўляецца справай гонару, справай адвагі, справай героізму*.

Факты—упартая рэч. Мы тут прывозім прыклады нявольніцтва ў іх і прыклады героіскае працы, соцыялістычнага энтузіязму ў нас, у СССР. Няхай факты гавораць за сябе.

ставаліся тут-жа спаць на рыштаваньнях, каб у любую мінуту прысьці на дапамогу. Іх гналі, каб ішлі адпачываць, але батальён застаўся на рыштаваньнях. Досыць сказаць, што яны пацягнулі за сабой старых, што ўначы калі былі ўзарваны праводы і пагасла сьвятло, старыя Марусін, Арэхін і комсамольскі батальён засталіся да зьлаку, каб скончыць заліваць бэтонам цэх.

Комсамолка Пачыкава яскрава падкрэсьлявае значэньне штурмавых нацэп.

„Я хачу сказаць, што дзевчата не від-сталі і від того вятра, які кружыў на 8-й дэлянці; вони не відстали від будівництва, яке діялось на 8-й дэлянці“.

В штурмовую ніч як адна група Поляковой не сходила 4 доби в механічнаго цеху.

„Дзевчата моёй групы святкували раніш рождество, пасху та інші святка, але такога свята, як закінчине цеху вони ніколі не почували“.

На мэталюргічным заводзе імя Сталіна (Ленінград) выкананьне праграмы 2-га году пачігодкі знаходзілася пад пагрозай. Тады комсамольцы парашылі арганізаваць ударную брыгаду па выпуску адзіннаццацітысячнай паравой турбіны раней тэрміну, вы-начанага заводскім кіраўніцтвам, на 10 дзён. Працуючы ўдарнымі тэмпамі круглыя суткі, ня выходзячы з цеху, комсамольцы выпусцілі турбіну ва ўстаноўленыя імі самімі тэрмы, тым самым далі мажлівасьць заводу ня толькі выканаць, але і перавыкаваць прамфіплан.

ППРЫГАРОДНЫ цягнік стаіць на першым шляху, але чымусьці далека далека ад вакзалу У сьнег, у вецер, у завею бяжым утрунь па пероне і далей, за лінейны пост ДНУ.

Тры ці чатыры вагоны. Маленькі замурзаны паравік цяжка аддавацца і кашляе.

А шосты рушым у кірунку да польскае мяжы. Паўночкія купы ахутваюцца махорочным дымам.

Жаановічы... Ратамкі...

Праўленьне калгасу—крокаў 50 ад станцыі. Але аб гэтым мы даведаліся пасля. У цемры і сьцюжы калі няважко—ні жывое душы (лёгка, дачная станцыя нагадвае разьезд), ні трапіш у ляс? Супроць, праз лінію, досыць вялікі асьветлены будынак. Набіраемсі мужнасьці і, правальваючыся ў сьнег, лезем па насыпу.

Аказваецца, гэта мясцовая школа. Там па вечарох адбываюцца заняткі курсаў трактарыстых заслаўскае МТС.

У дзьвярох вырастае высокая і худая постаць старшыні калгасу Кастрычніцкай рэвалюцыі Івана Сухадольскага. Мы дамаўляемся з ім аб раснарадку наступнага дня, з чаго пачнем знаёмства з калектывам, што наведзем, з кім пагамонім. Настаўнікі прапануюць застацца начаваць у школе.

Калгас раскіданы на абшары каля 8 кв. км. Усюды—ампічныя драўляныя будынкі (гэтая мясцовасьць спрадавак засялялася дачнікамі).

Нізінны і ўзгоркі, пералескі—і між іх бягуць сінія раўчакі рэч.

Сюды з Менску з вялікай ахвотаю едуць улетку на адпачынак рабочыя і служачыя. Эксплёатацыя дач дае і цяпер калгасу 5 тыс. рублёў прыбытку ў год.

У студзені 1930 году калгас налічваў усяго каля 20 двароў. Але ўжо ў сакавіку таго-ж году ў яго ўліўся калгас імя Сталіна, а ў чэрвені—калгас імя „8 сакавіка“. Такім чынам, на сёньні дзень мы маем у „Кастрычніцкай Рэвалюцыі“, як вынік бізуннага росту, 127 гаспадарак.

Прадэзена ў апошнія часы самаачыстка (3 гаспадаркі пастановаю агульнага сходу выкінуты з калгасу, некаторыя атрымалі вымовы) чыншчыла рэшткі кулацкае агентуры ў калгасе і адкрыла дарогу яшчэ больш матушняму прыбою калектывізацыі бядняцка-серадняцкіх гаспадарак. З 1 кастрычніка 1930 году калгас вырас за лік апошніх на 30 проц.

Кіраўніцтва як з боку райкалгассаюзу, так і малочнага саюзу, ня зусім хастарчальнае.

Птушніцтва дае досыць значны прыбытак, шмат зваротных сродкаў, але зараз у калгасе ёсьць 196 птушак, буйных, пародзістых, якім апрача страты нічога не даюць.

У зімовы час некалькі заняпаў ударніцкі рух і сацыялістычнае спаробніцтва ў калгасе.

У сталоўцы нас чакае тав. Сухадольскі. Павольна ён апавядае нам у часе сьнядзеньня пра асобныя недахопы калгаснага быту.

„Кастрычніцкая Рэвалюцыя“, напрыклад, не забясьпечана спецыялістамі. Пры разгорнутай жывёлагадоўлі зусім неабходна мець ветэрара, а таксама і агранома, якія маглі-б абслугоўваць і суседнія калгасы. Калгас ня меў фундаў каапераваньня беднаты. У пачатку зімы, калі не стае малака, адчуваюцца фінансавыя цяжкасьці.

Зараз ён налічвае 950 гект. зямельнае плошчы, мае 101 каля, 209 кароў, 5 быкоў-вытворцаў, 42 штукі маладняка, 55 сьвіней.

Асноўны навінамак калгасу—жывёлагадоўля і птушніцтва. У ім ёсьць чарапічны і цагельны заводы і торфараспрацоўкі.

У загатунках калгас „Кастрычніцкая Рэвалюцыя“ перавыканаў пляны, здаўшы 2 вагоны жыта, адзім вагон аўсу і 6 вагонаў бульбы.

Усе пляны работ прапрацоўваліся на праўленьні і даводзіліся да кожнай брыгады, да кожнага калгасніка.

Робім агляд калгасных будынкаў і жывёлы, рэшта-ж дню праходзіць у азнамленьні з бягучай работай калгаснікаў.

Перш за ўсё. „Кастрычніцкая Рэвалюцыя“ разгортвае большавіцкую падрыхтоўку да севу, увязваючы яе з новым прылівам у калектывы. У вынік мы маем за час з 1-га па 15-га студзеня 27 новых гаспадарак у калгасе „Кастрычніцкая Рэвалюцыя“. На тэрыторыі-ж Ратамскага сельсавету вырасьлі два новыя калгасы.

Для большае арганізаванасьці гэтае справы калгаснікі вылучылі спецыяльныя вярбовачныя камісіі і паставілі неадкладнай задачай правесці ленинскі прызыў у калгасы, завербаваўшы ня менш 15 бядняцка-серадняцкіх гаспадарак у свой калгас.

Павышэньня ўраджайнасьці калгасных палеткаў праўленьне дамагаецца ў першую чаргу шляхам засеву чыстагатурковым насеньнем усіх культур. Таму—шпаркімі тэмпамі ідзе ў сучасны момант малацьба разам з ачысткай насеньня. З ранку да вечара рытмічна гудуць трыеры, падаюць на дол снапы.

Пры ўкамплектаваньні стада на будучы год мяркуецца павялічыць яго на 400 галоў. У зьвязку з гэтым сёлета калгаснікі зваражаюць асаблівую ўвагу на разьвязаньне кармавое праблемы і ў гэтую большавіцкую вясну бяруцца засеяць 40 гектараў кукурузы і 10 гектараў сланечніка на сіла. Яны пабудуюць яшчэ адну сіл сную вежу на 300 тон зялёнае масы.

Зараз ударнімі тэмпамі рамантуецца сельска-гаспадарчы інвэнтар. Увесну плугамі і баронамі калгас будзе забясьпечаны цалкам. Коні—добрыя, агляданыя, гатовыя „прыняць бой“ у большавіцкую вясну.

У гэтым годзе ў „Кастрычніцкай Рэвалюцыі“ будзе пабудаваны другі млын з нафтавым рухавіком у 25 сіл, будзе праведзена электрыфікацыя калгасу, адбудаваны кароўнік для жывёлы на 300 галоў, хлебны сьвіран і птушнік на 4.000 штук.

Няпрыкмета надыходзіць вечар.

У прасторны, але надзвычай халодны клуб зьбіраюцца на пазацарговы сход калгаснікі.

На парадку дня сходу—рапарт ЦО КП(б)Б „Зьвязьдзе“, падпісаньне ўмовы з МТС, даклад прадстаўніка Калгасцэнтру.

У сваім рапарце большавіцкай газэце калгаснікі простымі, нязграбнымі словамі расказваюць пра дасягненьні і прарывы пра ўмовы рб ты, пра бліжэйшыя задачы калектыву.

— Наш калгас,—кажуць яны,—знаходзіцца ў прымежнай паласе. Усяго некалькі кілёметраў аддзяляюць нас ад Заходняй Беларусі, дзе пануе бізун польскага фашызму, дзе лісца кроў лешых сыноў прыгнечаных рабочых і працоўных сялян. Гэтая акалічнасьць прымушае нас быць асабліва на варце, усямерна мацаваць абароназдольнасьць нашае сацыялістычнае бацькаўшчыны, каб быць гатовымі на яе фарпосыне даць рашучы і жорсткі адпор ворагу. Мы ведаем, што моцны, клясава-баяздольны калгас для буржуазіі страшнейшы за ўсякую гармату і цытазэль.

Таварышы адзінаасобнікі Савецкай Беларусі. Мы заклікаем вас у калгасы. Зьбірайце пасеўны матэрыял, зводзьце рабочую жывёлу ў грамадзкія стайні, рамантуйце інвэнтар, рыхтуйцеся да другой большавіцкай вясны!

І па спрэчках, і па дзелавым тоне дзядзькоў, і па высокай сьвядомасьці, нават спрадвеку цёмных жанчын, адчуваецца, што „Кастрычніцкая Рэвалюцыя“—моцны, надзейны калгас, што ён сапраўды зьяўляецца прыкладам для астатніх.

Выходзім з нагрэтага сотняй цел памяшканьня з першай галізіне. Ноч... Нярухомы белы мармур сьнягоў, маўклівыя сосны дрэмлюць ля школы і толькі там, дзе ўцякае ў палі відавочная дарога, рыляць палазы. Заўтра раным-рана—у Менск!

ГАНДЗІЗМ і яго клясавая сутнасць

Нарыс А. Вальдамарава

ІНДЫЯ яшчэ і да гэтага часу завецца „дыямэнтам у карове яго вялікасці караля Вялікабрытаніі“. І завецца яна так таму, што вось ужо 150 год, як ангельская буржуазія, якая акупавала сваімі войскамі Індыю, выціскае з яе ўсе сокі, таму—што вось ужо паўтара стагоддзі, як кучка, галоўным чынам, ангельскіх банкіраў, разам з індыйскай буржуазіяй, як плэатуе з выключнай жорсткасцю, трохсотмільёныя масы індускіх рабочых і сялян.

Падзеленая на часткі запалоненая рэлігійнымі забабонамі Індыя даўгі час цярпела зьдэкі і эксплёатацыю ангельскіх акупантаў. Кіраўнічая ў Індыі каста—магараджы (князі). Шляхецтва і духавенства, якія добра аплачваюцца ангельцамі, ігралі на руку акупантам. Апроч таго, яны самі жорстка эксплёатавалі і дапамагалі эксплёатаваць акупантам працоўныя масы Індыі. Індуская буржуазія да вайны не адчувала пад сабой яшчэ дастаткова моцнай эканамічнай базы, каб выступіць у саборніцтва з ангельскімі гандлярамі і фабрыкантамі, каб прад'явіць ім сваё „права“ на эксплёатацыю прыродных багатыц краіны і яе працоўнага насельніцтва. Што-ж належыць да рабочых і сялянскіх мас — парываў, як іх у Індыі завуць, дык, як мы гаварылі ўжо вышэй, гэтыя многамільёныя працоўныя масы даўгі час знаходзіліся ва ўладзе рэлігійных забабонаў, даўгі час ня бачылі правільнага шляху барацьбы, даўгі час няслі на сваіх плячах эксплёатацыю сваіх і замежных абшарнікаў і капіталістаў.

„Я бачу вялізарнае насельніцтва Індыі“,—пісаў яшчэ ня так даўно ангельскі гісторык Сілі,—на працягу цэлых стагоддзяў прыгнечанае да зямлі пад цяжкасцю самых ганебных пакут. Індусы ня ўзнімаюць сьцягу паўстанняў. Калі яны ня могуць жыць, дык паміраюць. Калі могуць жыць хоць як-небудзь, дык живуць, задавальняючыся тым што ёсць. Іх пакуты прытулены. Іх жаданні расьцешчаны нявыносным жыццём“.

Так было да вайны 1914-1918 г. Але імперыялістычная вайна змяніла як у эканоміцы Індыі, так і ў псыхолёгіі яе працоўных мас. За час вайны ў Індыі было пабудовава многа фабрык і заводаў, патрэбных саюзнікам для вытворчасці зброі, амуніцыі і г. д. Калі да вайны Індыя была толькі краінай, якая давала Англіі сыравіну, дык у часе вайны і асабліва пасля яе яна пераварочваецца ў краіну, якая ня толькі дае сыравіну, але гэту сыравіну ў сябе апрацоўвае.

Нараджаецца, мацнее індуская буржуазія. Яна ўжо з заідарасцю глядзіць на шматмільёныя багатыя ангельскія капіталістаў. Яна ўжо лічыць, што гэтыя багатыя могуць застацца ў сярэдзіне краіны, г. зн. Іначай гаворачы—у яе кішэнях. Яна ўжо лічыць, што эксплёатаваць рабоча-сялянскія масы Індыі можна без дапамогі і без удзелу ангельскіх капіталістаў.

Шмат чаму навучыла імперыялістычная вайна і „парываў“—рабочых і сялян Індыі. Пад Вэрдэнам, пад Суасонам, у Шампэні, у Вогезах і пад Рэймсам у крывавых бойках яны адчулі яшчэ лепш усе прыгажосці буржуазнай „культуры“, буржуазнай „павагі“ да чалавека. З другога боку, пабываўшы ў Еўропе, яны пабачылі другое жыццё, яны пабачылі, што жыць можна лепей, чым яны жылі да гэтага часу ў Індыі, у сябе на бацькаўшчыне, пад дыктатарскім ботам ангельскіх акупантаў. Яны быць-можа ў першы раз адчулі, што яны таксама людзі, што яны таксама маюць права палуднаваць кожным дзень, жыць не пасабачаму.

Імперыялістычная вайна абудзіла рабочыя і сялянскія масы Індыі. Яна паставіла перад імі на ўвесь узрост дылема барацьбы супроць прыгнятальнікаў як замежных, так і сваіх. У звязку з эканамічнымі і гістарычнымі прычынамі барацьба гэта „першага перыяду нацыянальна-вызваленчага руху“ мае рэлігійную форму. Правадыры, кіраўнікі гэтай барацьбы часта паўстаюць у сьведомасці яшчэ ўсё—культурна адсталых мас Індыі, як „махамці“, як „святых“.

Такім „махамці“ (дакладна „вялікая душа“), такім „святых“ у сьведомасці індускіх народных мас быў і першы агульна прызнаны ў Індыі політанскі правадыр Гандзі.

У канцы XIX і ў пачатку XX стагоддзя сярод эўрапейскай грамады (галоўным чынам арыстакратыі і буржуазіі) карыстаецца вялікім поспехам рэлігійна-філэзофскае вучэнне—так

званая тэасофія. Тэасофы вучылі, што чалавечая „душа“ жыве на зямлі многа разоў, што яна праходзіць усе стадзі развіцця, пачынаючы ад жывёлы і канчаючы чалавекам.

Разам з вучэннем аб „уаса леньні“ душ вялікім поспехам карыстаецца ў тэасофах вучэнне аб „карме“, аб „лесе“. На гэтаму вучэнню ўсё „абумоўлена“ сваім мінулым, усё мае сваю, з пункту гледжання тэасофаў, лёс існуючую падставу. Калі ты бедны, калі цябе эксплёатуць, калі ты галадуеш—ня злуйся, не змагайся, не зайздросьці тым, хто ішчасліўшы за цябе. Значыць для удаканалення твай „душы“ патрэбна адчуць усю пакуту беднасці, увесць цяжар эксплёатацыі. Але за тое ў будучым жыцці ты будзеш нечым другім, або можа-быць у мінулым жыцці ты быў ужо якім-небудзь Рокфэлерам, або Фордам.

Ці варта, нават, тамачыць клясавую сутнасць вучэння тэасофаў. Трэба толькі адно сказаць ясна, што гэта вучэнне (як і ўсе другія рэлігіі) служыць буржуазіі і эксплёатарам.

Дык вось гэтым самым вучэннем у сваёй маладосці моцна захапіўся і малады Інаускі студэнт, які вышаў з дробна-буржуазнага асяродку, Гандзі, калі ён скончыў сваю вышэйшую юрыдычную асвету ў Оксфардскім універсітэце Вялікабрытанскага караўства.

Пасля сканчэння універсітэту Гандзі вяртаецца на бацькаўшчыну і ідзе ў брамінскі манастыр каля Бамбея, дзе і канчаткова выпрацоўвае сваю рэлігійна-філэзофскую сыстэму (так званы гандзізм), якая ўяўляе з себе сумесь індускіх філэзофскіх выказванняў эўрапейскай тэасофіі і хрысціянскага эвангелія.

Ува што-ж верыць, што прызнае Гандзі? Ён прызнае існаванне мноства багоў і існаванне „духаў-дапаможнікаў“. Ён прапаведуе культ „боскай маткі“. Ён верыць у „уасабленне душ“ і ў закон „кармы“. Ён прызнае „промысел божы“, які, па думцы Гандзі, „кіруе сьветам“. Адсюль і даялізм гандзізма, што пры перакладзе на політычную мову азначае адабрэнне існуючай сацыяльнай няправяднасці, адабрэнне каставай сутнасці індускай грамады, адмаўленне ад актыўнай барацьбы за лепшае будучае працоўных мас.

„Падзел на касты ўласны чалавечай прыродзе“,—вучыць Гандзі сваіх паслядоўцаў,—„усе народжаны для пэўнага служэння“. Браміні (індускае духавенства. А. В.) служыць багім сваімі ведамі, вайсковыя сваёй сілай, гандляры—камэрцыйнай хітрыкай, рабочыя—працай. Нікому з іх няма патрэбы зайздросціць другому“.

А вось яшчэ: „несупраціўленне злу прыгнэтам куды вышэй прыгнэту. Прабачэнне патрабуе больш мужнасці чым пакаранне“.

А вось што гаварыў Гандзі, калі пад націскам рэвалюцыйна-настроеных мас, частка Усёіндыскага конгрэсу (орган буржуазіі і прогрэсўнай інтэлігенцыі), старшынёй якога ён быў, патрабавала ад яго больш энэргічнай і рэальнай, чым „несупраціўленне“ і „грамадзянскае паслухмяства“, барацьбы супроць ангельскіх акупантаў:

„Вы жадаеце“ сказаў ён на конгрэсе „барацьбы і прыгнэту“ у такім выпадку выходзіць з конгрэсу, стварайце сабе новую партыю. Хай народ вырашае хто яму патрэбен, хай народ выбірае ці мяне, ці вас“...

Такі Гандзі і вось такое яго рэлігійна-філэзофскае вучэнне. Зусім зразумела цяпер чаму гэта рэлігійнае вучэнне варожа дыктатуры пролетарыату і марксызму-ленінізму. Зусім зразумела цяпер, чаму і гэта вучэнне (як і ўсе другія рэлігійныя сыстэмы) служыць справе буржуазіі, дапамагае ёй абдураць голавы рабочых і сялян рэлігійнымі байкамі, дапамагае ёй эксплёатаваць працоўныя масы Індыі—гэтага „дыямэнта ў кароне яго вялікасці караля Вялікабрытаніі“.

Такія тэндэнцыі як індускі гандзізм, які ўвесь перапоўнены рэлігійнымі ідэямі, які ідэалізуе найбольш рэакцыйныя і адсталыя формы сацыяльнай эканоміі, які бачыць выйсць толькі ў звароце гэтых адсталых форм, які прапаведуе пасыўнасць і адмаўленне клясавай барацьбы, становіцца, пры развіцці рэвалюцыі, сілай ясна рэакцыйнай. Гандзізм ёсць ідэалёгія ўсё больш і больш варожа масавым народным рэвалюцыям. Комунізм павінен энэргічна змагацца супроць яе“.

Так характарызуе гандзізм VI конгрэс Камітэтерна, так заклікае ён усіх комуністаў, усіх рабочых і працоўнае сялянства

весьмі энэргічную барацьбу супроць варожага ўплыву індускага „махаміда“. Гэта характарыстыка правільная, большавіцкая характарыстыка, ніякіх, з нашага пункту гледжання, дадаткаў не патрабуе.

Калі мы коратка прагледзім усю політычную дзейнасць Гандзі за апошнія гады, калі мы разбярэм яго пазыцыі, яго адносіны да рэвалюцыйных падзей у Індыі, дык і тут мы пабачым, што Гандзі ўвесь час шкодзіць працоўным масам сваёй краіны, што ўся яго дзейнасць накіравана на дапамогу буржуазіі (ангельскай, індускай) у яе барацьбе супроць нарастаючай у Індыі рэвалюцыйнай хвалі, у яе барацьбе супроць законных патрабаванняў многамільённых мас індускіх рабочых і сялян.

Гандзі займае прымірэнчую, у адносінах да ангельцаў, пазыцыю. Калі частка членаў гэтага Усёіндыйскага конгрэсу патрабавала больш рашучых дзеянняў, Гандзі выступіў з рэзкай прамовай пратэстантам, заявіўшы ім: „вы жадаеце барацьбы і прыгнёту? Хай народ выбірае ці мяне, ці вас“...

Ня іначай як здрадай справе рабочых і сялян Індыі можна назваць і так званы „саяны паход“, арганізаваны Гандзі ў

сакавіку-красавіку месяцы мінулага году. Саяны падатак цяжка адгуквацца на індускіх працоўных масах. Вось чаму, калі Гандзі даў сыгнал да адмаўлення аплаты ангельцам гэтага зусім не папулярнага саянога падатку, працоўныя масы Індыі з захапленнем адгукнуліся на яго заклік. Але ў той час, калі Гандзі стаяў на тым, каб гэты працэс насіў толькі моральны характар, каб ён выяўляўся толькі ў паказаным пратэсту, працоўныя масы Індыі ўзьнімаюць паўстаньне, разбіваюць ангельскія магазыны, забіваюць і разганяюць каменнымі і кіямі ўзброеныя атрады ангельскіх салдат, а ў Пешавары ангельскі гарнізон нават у паніцы аслабляе горад, які на працягу трох тыдняў застаецца ва ўладзе паўстанцаў.

Гандзі ніша лісты віцэ-каралю Індыі лорду Ірвіну, у якіх просіць выбачэння. Ён заклікае працоўныя масы Індыі спыніць барацьбу. Так па-зdraдніцку выдзе сябе Гандзі ў дні, калі вырашаўся лёс індускіх працоўных мас, калі, быць можа, вельмі блізка быў час перамогі гэтых мас над замежнымі, абрыдлымі акупантамі.

Трэба заўважыць яшчэ не адну характарную рысу гандзізму. Гандзі супроць тэхнічнага прогрэсу, ён заклікае сваіх паслядоўцаў да мінулых прымітыўных форм жыцця, да саматужнай прамысловасці. Эмблемай гандзізму з'яўляецца малюнак ручноў пралкі. У стагодзьдзе развіцця тэхнікі, у стагодзьдзе

вялізарных дасягненняў у гэтай галіне заклік да звароту саматужнай прамысловасці, заклік да адмаўлення ад тэхнічнага прогрэсу ярка паказвае ўсю рэакцыйную сутнасць гандзізму, усю яго ня толькі нікчэмнасць, але і варожасць справе вызвалення працоўных мас з-пад улады капіталу.

Так, гандзізм глыбака рэакцыйны па сваёй сутнасці, класава варожы рэвалюцыйнаму руху мас рабочых і працоўнага сялянства. Дзейнасць Гандзі ў Індыі дапамагае ангельскай і індускай буржуазіі, таму што ён сваёй сляповай тэорыяй „несупрацьдзейнасці“ сваёй агітацыяй супроць рэвалюцыйнага наступу толькі забівае з правільнага шляху рабоча-сялянскія масы Індыі толькі паслабляе іх волю да барацьбы. Вось чаму VI конгрэс Комінтэрна ў сваёй праграме і характарызуе гандзізм зьявай рэакцыйнай, вось чаму наш штаб сусветнай рэвалюцыйнай заклікае ўсіх камуністаў, усіх рабочых і працоўных сялян на барацьбу супроць гандзізму, на яго выкрыццё.

Але гандзізм зразумела не з'яўляецца якім-небудзь выключэннем з астатніх рэлігійных сыстэм і культў, якія ўсе (кожная ў сваёй галіне і адпавядаючым асяродку) варожы диктатуры прамеаньяту, якія ўсе служаць інтарэсам капіталістаў, якія ўсе без выключэння з'яўляюцца заклікамі ворагамі камунізму.

Фабрыка-школа

Нарыс А. Оршына

Вуліца Лекерта, якая ляжыць паміж двума найвялікшымі заводамі „Большавіком“ і „Энэргіяй“, ужо стварае строгую індустрыяльную атмасферу.

Вуліца і заводы амаль што зусім падышлі да чутункі. За пераездам жа адразу прыгараднае поле.

І тут асабліва характэрны для нашых дзён пяцігодкі наступ камію, жалеза, дымагарных труб і электраправодаў на завадзкі горада.

Год таму назад тут былі пустыя, закінаныя рознай дрэвяню плашчадкі і бяспрытульныя гароды з шыбуляй і радыскай. А сёння з аднаго боку гарда, быццам прэміраваны ўдарнік, стаіць цукерачная фабрыка, вымалёўваючы кругом па небу дымныя істужкі, а з другога—шэрагі новых слупоў, праз жалезныя павучыя драгі, нясуць да аграмадных карпусоў швейнай фабрыкі імя Крупскай электрычную энэргію.

Абед. Між карпусоў фабрыкі і сталовай густы разнакалерны струмень. Тут большасць жанчын.

Маладыя тавары, праменістыя вочы... У сталовую адчуваецца нейкае незадавальненне. Чутны галасы.

— Ну і коопэрацыйная камісія... Няўжо гэта абеды? Вось на „Пролетары“ абеды лепшыя—гаворыць белакурый хлапец.

— Хутка будзе свая кухня і ў нас,—гаворыць жанчына,—та-а-а будзе лепш.

Ідзе са старшым майстрам у корпус. Фабрыка ў часе хады хутчэй падобна на чытальню, чым на фабрыку.

Па баках доўгіх, крокаў па 200, сталоў, на адлегласці мэтру ад аднаго, сядзяць швейнікі, нахіліўшыся над прыробленамі да стала машынамі.

Влішчыць на сталыя матэрыя і монотонна, быццам, пчола, гудзяць машыны.

Простор ля стоў не перапоўнен трансмісіямі—электравод эконо-міць месца для паветра.

Праўда тут многа і сьвятла, і паветра.

Малюнак, калі ў белашвейнай майстэрні ля машыні адзіночкі, зніжанае красным паркалем, сядзела „молытка“ з нажніцамі, а сантыметрам, абкалотая іголкамі, якая давала больш часу прымерцы частак, прыкройны і прыметны, чым шыла,—знік заўсёды.

Адначасна змяніў конвэр, або як завуць тут: агрэгат.

Конвэр—стол з сотняй машынак і машыністаў разьмеркаваў пастроху паміж усімі часткамі агрэгату—кашулі або кальсоны. Кожнаму для выкананьня часткі адведзена 80 сэкунд. Хутка пускаяцца новы агрэгат жаночай блізыне.

Стандарт стварыў конвэр і ён-жа зьнішчыў закройшчыкаў. На закройным „агрэгаце“—сталы выцягнута і накладзена друг на друга матэрыя, таўшчынёю сантыметраў да 5-ці. Прыкладваюць зьверху часткі стандартаў лекала, абводзяць алоўкам, лоўка, экономна, прыкладаюць лекала к лекалу, нават абрэзкаў не застаецца. А рэзальшчык з электрычнай пількай ідзе па намалёваным лініям разрэзае адразу матэрыю таўшчынёю ў пяць сантыметраў.

Старшы майстра гаворыць, паказваючы на рэзальны інструмант.

— Не дакладны інструмант, цяпер ёсць больш дакладныя, а гэты падчас падводзяць.

Спускаемся ніжэй. Некалькі таварышоў спыняецца.

— А ў рамонтным цаху былі?

— Былі.

— Не забудзьце: добрых манцэраў няма, але і тых, якія ёсць не хапае. Бываюць прастоі, конвэрная-ж сыстэма гэта... тут патрэбна хуткая зьмена.

Драўляны корпус глуха аднатонна гудзіць.

Людзі цалкам захоплены працай, але ў момант кідаюць словы.

— Таварыш... Трамвай патрэбен сюды.

— Ляхаўка...

— Канфэтная фабрыка, а пакуль ідзе з дому—ногі адламваюцца.

Дырэктар, малады, гадоў 30-ці, таварыш падтрымлівае неабходнасьць трамваю.

— Тысяча чалавек у дзёне зьмены, цяжка без трамваю.

Ідзе па двары ў сталовую.

— Да нас тут была фабрыка цацак:—гаворыць дырэктар,—у май мінулага году быў створан замест цацачнага—швейны цэх, з выключнай задачай—шыць спэцыопратку.

— Працавала 170 чалавек. Да восені цэхат вырас да 450 чалавек. У кастрычніку Наркампрацы перадаў вытворчасць Белшвейаб'яднаньню і зараз, як бачыце, у нас 1.000 чалавек з поўнай нагрузкай.

Вы бачыце тут ня проста фабрыку, а фабрыку-школу.

Асноўная лінія нашай работы—гэта падрыхтоўка кадраў.

У апошні час назідаюцца і пераходы на другія фабрыкі.

Так рабочыя, напрыклад, атрымаўшы кваліфікацыю, ідуць і на „Кастрычнік“ і на правінцыяльныя нашы фабрыкі і ў Міншвэй.

Да студзеня мы працавалі на найжных машынах, а ў студзені ўсю вытворчасць перавялі на электраэнэргію.

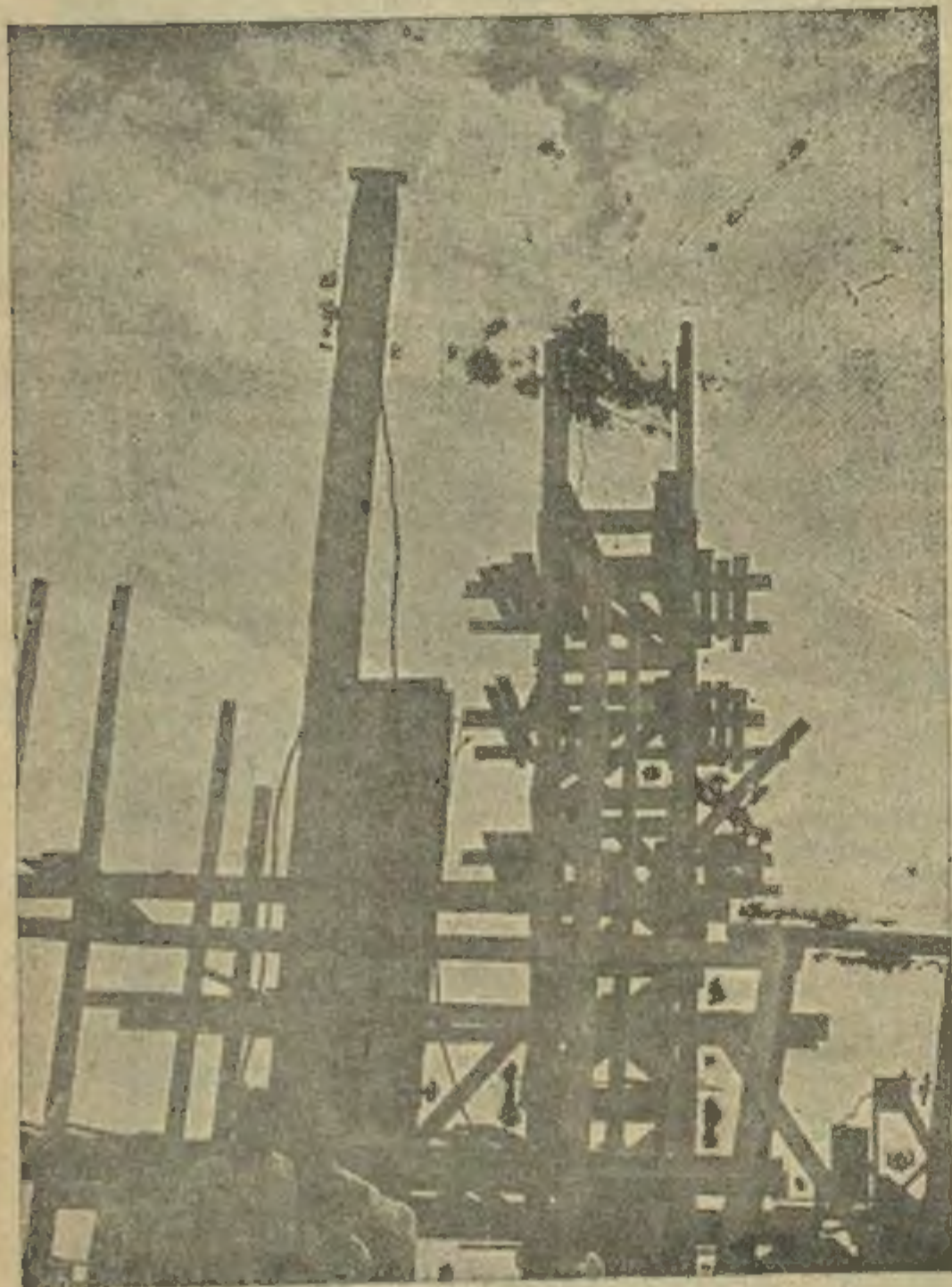
Як вытворчасць Белшвейаб'яднаньня, за апошні квартал мы выканалі прамфінплану поўнасьцю, зрабіўшы 65.000 паліто.

З першага студзеня наша фабрыка перайшла выключна на бялізну.

Чырвоная Беларусі

У КОЛГАСЕ: Пролетарскія цэнтры будучь
мець мяса.

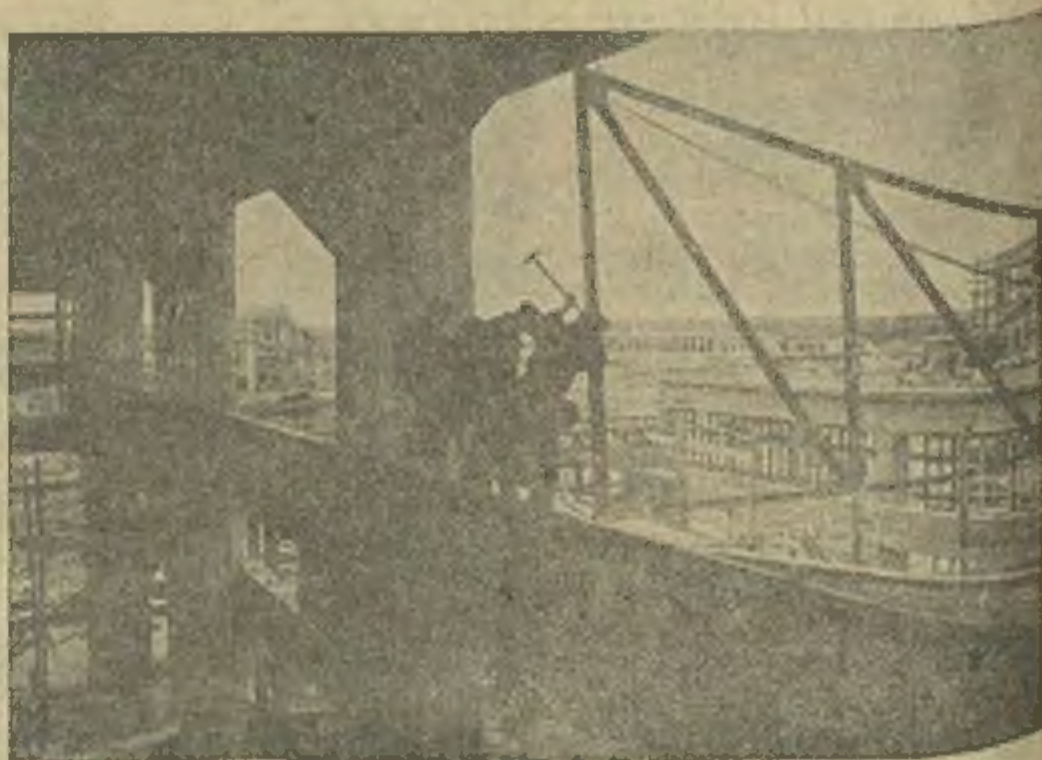
НА ЗДЫМКАХ: Лясы вялізнай нячуванай дагэтуль стройкі соцыялізму.

КОЛГАСЫ рыхтуюцца да другой
большавіцкай вясны.

НА ЗДЫМКАХ: „Машына будзе верным
дапаможнікам у выкананні заданняў
пролетарыяту“.

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ НА ЧАСОПІС
 Часопіс „МАЛАДНЯК“
 з 1931 году
 будзе выходзіць пад назвай

НАСТУП

НАСТУП

О Р Г А Н

БЕЛАРУСКАЯ АСОЦЫЯЦЫЯ ПРОЛЕТАРСКИХ ПІСЬМЕНЬНІКАЎ

НАСТУП

НАСТУП

У 1931 годзе

частка аддзелаў часопісу рэарганізуецца
 і будуць уведзены аддзелы: „РАБОЧАЯ
 КРЫТЫКА“, „ЛІТАРАТУРНАЯ КОНСУЛЬТА-
 ЦЫЯ“ і інш.

У 1931 годзе „НАСТУП“

дасць шэраг аповесцяў і поэм на тэмы:
 змаганьне за прафінплян, вытворчасці
 і калектывізацыі.

У 1931 годзе „НАСТУП“

змясціць шэраг артыкулаў аб замежных
 літаратурах; нямецкай, венгерскай, баў-
 гарскай, славенскай, чэскай, польскай і
 інш. Будуць змяшчаны артыкулы аб
 пролетарскай літаратуры РСФСР, Украіны
 і Закаўказзя.

У часопісу „НАСТУП“

бяруць удзел лепшыя сілы пролетарскай
 літаратуры БССР і выдатнейшыя прадстаў-
 нікі пролетарскай літаратуры Саветаў
 Саюзу і заграіцы.

Умовы падпіскі:

12 мес.	6 мес.	3 мес.	Асобы нумар
5 руб.	3 руб.	1.50 к.	60 кап.

Падпіска прымаецца:

у адзеле Падпісных і Пэрыодыч-
 ных Выданняў, МЕНСК, Савец-
 кая, 79, усімі кнігарнямі, кіёскамі
 і ўпаўнаважанымі БДВ, усімі па-
 штова-тэлеграфнымі канторамі і
 крамамі спажывецкай коопэрацыі.

С Э К Т А Р КНІГАРАСПАЎСЮДЖВАНЬНЯ

„МАСТАЦКАЕ СЛОВА—МАСАМ“

Вышлі з друку ў 1930 годзе

„Сэрыя“ зьмяшчае мастацкія творы лепшых беларускіх пісьменьнікаў і пераклады лепшых мастацкіх твораў з расейскай мовы.

ЦАНА КОЖНАЙ КНІЖКІ
АД 20 ДА 90 КАП.

Продаж утвараецца на ўсіх кнігарнях: Белдзяржвыдавецтва, Спалжмўнапэрацы. і Саюздруку на ўсіх раёнах Беларусі.

1. Іл. Барашка.	Рыгор Галота	62 стар.	Цана 20 к.
2. Зьм. Бядуля.	Дзесяць	92 стар.	Цана 35 к.
3. „ „	Тры пальцы	90 стар.	Цана 35 к.
4. Я. Купала.	Песьня байка	60 стар.	Цана 40 к.
5. М. Мурашка.	Прыгранічны манастыр	92 стар.	Цана 30 к.
6. В. Станькоўскі.	Па сонечным шляху	92 стар.	Цана 40 к.
7. К. Чорны.	Нянавісьць	60 стар.	Цана 34 к.
8. М. Лынькоў.	Гой (аповяданьне)	72 стар.	Цана 30 к.
9. Зьм. Фурманаў.	У восемнацатым годзе	110 стар.	Цана 35 к.
10. А. Чэхаў.	Дзівакі-нябожчыкі	160 стар.	Цана 45 к.